

TYTTÖJEN ROOLEISTA LASTEN KUVAKIRJOISSA

Iida Pohjolainen
Taiteen kandidaatin opinnäytetyö
Aalto-yliopisto
Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu Median laitos
Visuaalisen viestinnän muotoilu Kevät 2020

Aalto-yliopisto
Taiteiden ja suunnittelun
korkeakoulu

Aalto-yliopisto, PL 11000, 00076 AALTO

www.aalto.fi

Taiteen kandidaatin opinnäytteen tiivistelmä

Tekijä Iida Pohjolainen

Työn nimi Tyttöjen rooleista lasten kuvakirjoissa

Laitos Aalto-yliopisto

Koulutusohjelma Visuaalisen viestinnän muotoilu

Vuosi 2020

Sivumäärä 55

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Kandidaatin opinnäytteessäni tutkin tyttöjen rooleja lasten kuvakirjoissa. Tekstissäni käyn läpi sitä, millaisin eri tavoin tyttöjä kuvataan lasten kuvakirjoissa, jotka on suunnattu noin 7-12-vuotiaille lapsille. Tutkimusaihetta rajatakseni keskityn länsimaalaisiin, muunmuassa yhdysvaltalaisiin sekä suomalaisiin, suurimmaksi osaksi 2000-luvulla toteutettuihin, tutkimuksiin, artikkeleihin sekä lastenkirjoihin. Tutkimuksen lisäksi esittelen oman produktioni, lasten kuvakirjan, joka tukee tutkimusaihetta, ja esittelee lukijalle omanlaisensa tyttöroolin.

Koska opiskelen visuaalisen viestinnän muotoilua, halusin tutkia sukupuoliroolien ja stereotyyppien ilmenemistä visuaalisesti, mutta koin tärkeäksi liittää tutkimukseeni myös lastenkirjojen kirjallisen sisällön pohdintaa. Mielestäni aiheet liittyvät ja vaikuttavat toisiinsa merkittävästi. Vertailen tutkimuksessani muunmuassa sitä, miten tasapuolisesti pääroolit jakaantuvat tyttöjen ja poikien kesken, ja sitä, onko kirjoissa edelleen stereotyyppisesti tyttöihin liitettyjä visuaalisia ominaisuuksia, esimerkiksi värien käytön suhteen.

Aloittaessani tutkimuksen oletin, että lasten kuvakirjat olisivat nykypäivänä edistyneet stereotyyppisten tyttö- ja poikaroolien kuvaamisesta, mutta oletukseni osoittautui nopeasti vääräksi.

Niin värit, hahmojen ulkonäkö, luonteet että määrällisesti roolien jakaantumiset tyttöjen ja poikien kesken, ovat kirjoissa edelleenkin sukupuolittuneet voimakkaasti. Tytöt ovat kirjoissa poikkeuksetta poikia heikommassa asemassa. Vaikka edistystä voi nähdä jonkin verran, esimerkiksi itsenäisten ja voimakkaiden tyttöhahmojen esiintymisessä suomalaisessa kirjallisuudessa, viittaavat monet tutkimukset kuitenkin siihen, että matkaa tasa-arvoiseen, sukupuoliroolittomaan tilanteeseen on vielä paljon.

Omassa produktiossani, Tuittu-lastenkirjassa, asetin itselleni haasteeksi luoda moniulotteinen, kiinnostava ja 2020-luvulle sopiva tyttöhahmo, johon voisivat samaistua niin tytöt, pojat kuin muunsukupuolisetkin. Tutkimuskysymykseni muotoutui oikeastaan produktiota tehdessä, kun rupesin miettimään sitä, millaisen tyttöroolin haluaisin itse lapselle esitellä. Minulle oli tärkeää luoda hahmo, joka ei olisi sidottu stereotyyppioihin esimerkiksi ulkonäkönsä ja luonteensa perusteella. Tarkoituksenani ei kuitenkaan ollut alleviivata tätä erikoisena piirteenä, vaan luoda hahmo ja sen ympärille maailma, joka on itsestäänselvästi tasa-arvoinen ja sukupuolirooliton. Myös kirjallisen tutkimuksen eteneminen vaikutti siihen, miten päätin tuoda tyttöhahmon esiin.

Mielestäni onnistuin tutkimukseni päätteeksi löytämään selkeän tutkimustuloksen

ja vastauksen sille, millaisia tyttörooleja lasten kuvakirjoissa esiintyy. Jatkossa haluaisin laajentaa tutkimusta koskemaan myös muita medioita, esimerkiksi lastenohjelmia ja -elokuvia, sekä vaatteita. Tutkimuksessa voisi perehtyä pidempään ajanjaksoon, esimerkiksi 1900-luvulta alkaen.

Avainsanat tyttörooli, lasten kuvakirja, sukupuolirooli

4	Johdanto
5	Sanasto
6	1. Tyttöjen rooleista 1.1 Tyttöroolien piirteistä 1.2 Mikä on ”tyttöjen” kirja?
9	2. Mitä Suomi lukee?
18	3. Oma produktio 3.1 Lastenkirjan lähtökohdat 3.2 Prosessi 3.3 Tyttörooli lastenkirjassani
24	4. Valmis produktio
49	5. Reflektio 5.1 Tutkimustulokset 5.2 Produktio tutkimuksen tukena 5.3 Oman suorituksen arviointi
53	Lähteet

SISÄLLYS

Lastenkirjat ovat ikäänkuin ensimmäisiä oppi-kirjoja lapsille. Vaikka tarina ja kuvitukset voivat olla täysin fiktiiviset, on hetket kuitenkin taltioitu jokaiselle kirjan sivulle pysähtyneiksi kuviksi, jotka kertovat siitä, mikä todellisuus tietyssä tarinassa juuri siinä hetkessä vallitsee. Kun lapsi lukee kirjaa, se on totuus, vaikka hän tiedostaisikin, ettei se oikeassa maailmassa välttämättä olisikaan mahdollista. On tutkittu, että lapsille suunnattu kuvasto joko kirjoista, televisiosta tai muista medioista alkaa muokkaamaan lapsen tapaa katsoa maailmaa jo hyvin varhaisesta iästä lähtien (**Mayo Clinic, 2017**).

Nämä kuvastot ovatkin niitä, joista sukupuoli-roolit usein opitaan ensimmäisenä. Vaikka trendejä sukupuolirooleja rikkovaan kuvastoon on nähty esimerkiksi 1970-luvulla ja viime vuosisadan alussa, kun useat vaateliikkeet ohjeistivat pukemaan pojat vaaleanpunaiseen ja tytöt vaaleansiniseen, ovat ne nimen omaan olleet trendejä, eivät pysyviä muutoksia (**Huhtaniemi, 2018**).

Perinteisesti kuitenkin juuri tytöille on suunnattu vaaleanpunaisia tarinoita prinsessoista, kun taas pojille seikkailuntäyteisiä myyttejä hurjista lohikäärmeistä.

2020-luvulla sukupuolirooleista puhutaan paljon, ja sensitiivisempää ja liberaalimpaa lähestymistapaa on pyritty lisäämään niin

elokuvissa, sarjoissa kuin kirjoissakin, mutta lastenkirjat ovat tutkimukseni mukaan jostain syystä jääneet auttamatta jälkeen kehityksessä. Johtuuko tämä vanhanaikaisesta kirjailijasta, ajattelemattomasta kustantajasta, perinteisestä vanhemmasta vai tietämättömyydestä lapsesta? Ja mitä jos oma tyttö oikeasti vain haluaa lukea prinsessoista tyllihameissa - pitääkö se kieltää tasa-arvoisuuden nimissä?

Omassa tutkimuksessani kartoitan tyttöjen roolimalleja 7-12-vuotiaille suunnatuissa kuvakirjoissa. Keskityn länsimaiseen kirjallisuuteen, lähinnä Suomeen, Pohjois-Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin. Rajatakseni tutkimusaihetta keskityn länsimaiseen lastenkirjallisuuteen koska koen, että aihe paisuisi liian laajaksi jos yhdistäisin tutkimukseen myös länsimaista kulttuurisesti hyvin poikkeavia maanosia ja maita. Tutkimukseni kohdistuu pääosin kirjoihin, jotka on julkaistu 2000-luvun jälkeen, mutta muutama lastenkirja ja tutkimus johon viitataan, on 90-luvun lopulta.

Otan tutkimuksessani esiin muutamia laajoja käsitteitä, kuten sukupuolirooli ja stereotyyppi. Käsitteet ovat monitulkintaisia ja hankalasti selitettäviä. Edellä mainittujen lisäksi käsittelen myös sukupuolta itsessään. Puhun yleisimmin ”tytöistä” ja ”pojista”, koska lastenkirjojen maailmassa sukupuolet on yleisesti erotettu tällä tavoin, ja

niinpä se on yksinkertaisin keino puhua aiheesta. Sukupuolia löytyy myös näiden kahden käsitteen ulkopuolelta. Tässäkin kohtaa, rajatakseni tutkimusta, käsittelen aihetta omasta näkökulmastani, eli tytön ja naispuolisen henkilön silmin. Tavoitteenani on tutkimuksessani löytää tietoa siitä, miten sukupuoliroolit ilmenevät lastenkuvakirjoissa, miten ne vaikuttavat lukijaan, ennen muuta tyttöön, ja millä keinoin voisimme tehdä niitä monipuolisemmiksi tulevaisuudessa.

Osana tutkimusta esittelen myös oman lastenkirjani, jonka olen kirjoittanut, kuvittanut ja taittanut. Lähestyn siis aihetta myös oman lastenkirjan kuvittamisen ja kirjoittamisen kautta saatujen huomioiden avulla, pohtien muun muassa tekijän, ja esimerkiksi kustantajan vastuuta.

Sukupuoli

Sukupuoli on biologiassa suvullisesti lisääntyvillä lajeilla ilmenevä anatominen ominaisuus, jonka perusteella yksilöt ovat yleensä jaettavissa munasoluja tuottaviin yksilöihin eli naaraisiin (hedelmöittyvä) ja siittiösoluja tuottaviin yksilöihin eli koiraisiin (hedelmöittävä). Ihmisellä hedelmöittyvä sukupuoli ovat naiset ja hedelmöittävä sukupuoli miehet. Biologian ohella sukupuolella voidaan tarkoittaa myös sosiaalista sukupuolta, jolla tarkoitetaan miehuuden ja naiseuden sosiaalisesti konstruoituneita merkityksiä sekä yhteiskunnallisia sukupuoli-rooleja, joihin kasvetaan sosiaalisaation kautta. Usein sosiaalisesta sukupuolesta käytetään myös englanninkielistä termiä ”gender”. (Wikipedia : sukupuoli)

Stereotyyppi

Voimakkaasti yksinkertaistettu kuvaus eli yleistys jostain ilmiöiden, olentojen tai asioiden ryhmästä. Termiä käytetään usein kielteisessä merkityksessä kuvaamaan ihmisryhmiin kohdentuvia ennakkoluuloja. (Wikipedia : stereotyyppi)

Sukupuolirooli

Yhteiskuntien luomia käsityksiä eri sukupuolien ihanteellisesta käyttäytymisestä. Ne eroavat stereotyypeistä siten, että edellä mainitut ovat ihmisten käsityksiä siitä millaisia eri sukupuolta olevat ihmiset ovat, kun sukupuoliroolit viittaavat ihmisten käsitykseen siitä miten eri sukupuolta olevien tulisi olla.

(Wikipedia : sukupuolirooli)

1.1 Tyttöroolien piirteistä

Seikkailua, jännitystä, tekemistä ja värikkäitä tapahtumia - näistä aineksista on monet lastenkirjat tehty. Silti tytöt jäävät tarinoissa yleisimmin rooleihin, jotka seuraavat sivusta tai tukevat päähenkilön, pojan, pyrkimyksiä, eivätkä itse esimerkiksi johda, tee päätöksiä tai tarinan kannalta merkittäviä tekoja. (McCabe, Fairchild, Grauerholz, Pescosolido, Tope, 2011.) Tämän osoittavat muunmuassa brittiläisen sanomalehti the Guardianin tutkimukset, joissa tutkittiin 100 parhaiten myynyttä lastenkuvakirjaa vuosina 2018 ja 2019. Tutkimuksissa käy ilmi, että miespuoliset hahmot ylittävät lukumäärässään naispuoliset hahmot yli puolessa tutkituista kirjoista. Lisäksi tuloksien mukaan lapsi lukee 1.6 kertaa suuremmalla todennäköisyydellä päähenkilöstä joka on mies, kuin nainen. Naispuoliset roolit ovat myös paljon todennäköisemmin hiljaisia rooleja, verrattuna miespuolisiin rooleihin : 149:ää puhuvaa mieshahmoa kohtaan on vain 79 naishahmoa, jotka saavat puheenvuoron. Luvut ovat huolestuttavia, sillä ne eivät johdu esimerkiksi siitä, että vanhemmat suosisivat pelkästään omasta lapsuudestaan tuttuja, vanhanaikaisia lastenkirjoja. Tutkimuksen mukaan vuonna 2019, 100 parhaiten myyneen kirjan listassa oli enemmän uusia, parin vuoden sisällä julkaistuja kirjoja, kuin esimerkiksi vuoden 2017 listassa. Vaikka uusien kirjojen määrä

kasvoi, pysyivät mies- ja naispuolisten hahmojen suhde täsmälleen samana edellisvuoteen verrattuna : miespuolisia hahmoja oli 59% ja naispuolisia 41% kaikista niistä hahmoista, joille oli annettu sukupuolet.

Vuoden 2018 tutkimuksessa käy ilmi että 60% kirjojen hahmoista saa jonkin muun kuin ihmisen, eläimen tai muun olennon, hahmon. The Guardianin mukaan hahmoista miespuoliset ovat todennäköisemmin voimakkaita, villejä ja vaarallisia eläimiä ja olentoja, kuten lohikäärmeitä ja karhuja. Naispuoliset eläinhahmot sen sijaan ovat useammin fyysisesti pienikokoisempia ja olemukseltaan heiveröisempiä eläimiä, esimerkiksi lintuja tai hyönteisiä. (Ferguson, 2019.) Toisaalta on myös todettu, että aikuiset useammin olettavat hahmojen, joille ei ole annettu tiettyä sukupuolta, olevan miespuolisia lukiessaan kirjoja lapsille (Flood, 2011).

Tieteellisiä tutkimuksia ja uutisia julkaisevan nettilehden *The Conversationin* artikkeli, joka käsittelee tutkimusta tiedemiehistä (ja -naisista) lastenkuvakirjoissa, kertoo, että naiset ja tytöt eivät ole yhtä representoituja kirjojen kuvastossa kuin miehet ja pojat, joita näkyy kuvastossa kolme kertaa enemmän kuin naisia. Tutkijat kuvailevat lastenkirjojen olevan ikään kuin lapsille suunnattuja mainoksia eri uravalinnoista.

Siksi tutkijoiden mielestä olisi myös tärkeää, että naiset näkyisivät tieteellisissä lastenkirjoissa, ja osoittaisivat tytöille, ettei tieteenala ole tarkoitettu pelkästään miespuolisille ihmisille.

(Dr Wilbraham, Caldwell, 2018.)

Myös vuonna 2017 tehdyssä laajassa tutkimuksessa ”*Drawing the Future*” todettiin, että seitsemään ikävuoteen mennessä lapsen tulevaisuuden urahaaveet vaikuttavat muotoutuneen sukupuoliin liittyvien stereotyypioiden mukaan - pojat haaveilevat töistä, jotka ovat perinteisesti miesvaltaisia ja tytöt taas töistä, joihin liittyvät poikia enemmän huolenpitoon ja hoivaan liittyvät alat. Tutkimus toteutettiin pyytämällä lapsia piirtämään oma unelma-ammattinsa. (Chambers, Dr Kashefpakdel, Rehill, Christian, 2018.) Syyt, jotka aiheuttavat tämän ilmiön, ovat moninaiset, mutta lastenkuvakirjoilla on oma osansa aiheessa. Naiset ja tytöt edustavat kirjoissa usein siskoja, äitejä tai vaimoja, tai muita sellaisia hahmoja, jotka eivät keskeisesti vaikuta tarinan kulkuun, käy töissä tai ole keskeisiä toimijoita, vaan ovat ikäänkuin sivusta seuraajia. Jos naispuoliset hahmot ovat työssäkäyviä, tekevät he yleensä töitä esimerkiksi opettajina tai hoiva-alalla. Tyttö -ja naishahmot ovat hahmoja jotka katselevat, ihaillevat, hoitavat ja huolehtivat, sillä välin kun pojat hoitavat toiminnan, ongelmien ratkaisun ja töissä käynnin. (Chatfield, 2019.)

Sekä kirjailijat että kuvittajat kuvaavat työssään usein stereotyyppisiä tyttö- ja poikahahmoja. Kirjailijat luovat hahmoja joiden luonne, kiinnostuksenkohteet ja käyttäytyminen seuraavat totuttua kaavaa. Kuvittajat saattavat omalla työllään tukea tätä, tai jopa tehdä muutoin hyvin neutraalin kirjan kuvituksillaan seuraamaan stereotyyppisesti tunnettuja malleja. Jos hahmoja on kaksi, ja toinen on poika ja toinen tyttö, tyttö on usein erotettu esimerkiksi rusetilla, hameella tai mekolla ja vaaleanpunaisilla tai muilla hempeillä sävyillä. Etenkin jos kyseessä on kaksi eläinhahmoa, tyttöhahmolle on myös lisätty silmäripset, kun taas poikahahmoilla niitä ei ole.

(*Narahara, 1998.*)

1.2 Mikä on ”tyttöjen” kirja?

Se, mikä tekee kirjasta ”tyttöjen” kirjan tai ”poikien” kirjan, on usein näkymätön raja, mutta se liittyy yleensä kirjan kansiin ja niiden aiheuttamiin assosiaatioihin. Joskus kirjat voivat olla jopa suoraan tietylle sukupuolelle suunnattuja, kuten vuonna 2016 ilmestynyt Francesca Cavallon ja Elena Favillin kirja *Good Night Stories for rebellious girls*.

Joskus tarina saattaa olla niin tunnettu, että kansiaakaan katsomatta tiedetään, onko tarina niin sanotusti esimerkiksi pojille sopiva. Esimerkiksi

Kaunotar ja Hirviö pitää sisällään useita isoja miesrooleja, mutta silti sitä pidetään tyttöjen kirjana, ehkä romanttisen tarinankäänteensä takia.

Elizabeth Dutro tutkii kirjassaan sitä, mikä vaikuttaa lasten lukutottumuksiin ja tapaan valita kirja. Dutro teki tutkimustaan aiheesta seuraamalla erään amerikkalaisen koulun viidennen luokan oppilaita ja lukupiiriä vuoden ajan. Hän muun muassa seurasi luokan oppilaiden, poikien ja tyttöjen, käyttäytymistä ja lisäksi hän järjesti kyselyrinkejä oppilaiden kesken, ja haastatteli heitä myös kahdenkeskisesti.

Erään tunnin aiheena oli jakaa lukupiirin uudet kirjat. Osa kirjoista, kuten Connie Porterin *A Babysitters Club Little Sisters Book, Addy Learns a Lesson* kääntyi selvästi tyttöjen suosioon, kun taas Hank Hermanin *Super Hoops : In Your Face* -kirja koripallosta, nostatti kiinnostusta pojissa. Oppilaiden käyttäytymisestä keskenään tilanteessa oli selvää, että tietyt roolit painostivat erityisesti poikia tietynlaisen kirjan valintaan.

Muutamit tytöt päättivät uhmakkain ilmein valita oletetusti pojille tarkoitettut kirjat, ihan vaan uhamatakseen rajoja. Pojat eivät tehneet tätä stereotyyppisesti tytöille ajatelluille kirjoille, kenties peläten muiden poikien arvostelua. Kirjojen jaon lopuksi Dutro pitää pienemmissä ryhmissä

keskustelun tilanteesta, ja tallentaa seuraavan keskustelun (omin sanoin käännetty) :

Elizabeth: Mikä tekee tästä tyttöjen kirjan?

(Kyseessä A Babysitters Club-kirja)

Kaikki: Siinä on tyttöjä kannessa! Siinä on tyttöjä.

Maya: Ja se on vaaleanpunainen.

Anthony: Pojat eivät kovin usein ole lastenvahteja.

Maya: Minä en ole ikinä nähnyt poikaa lastenvahtina.

Anthony: Minä olen.

Ray: Minä näin.

(Dutro, 2001.)

Kirjojen luokittelu tyttöjen ja poikien kirjoiksi ei ehkä ensi silmäykseltä vaikuta aiheelta, joka merkityksellisesti liittyisi siihen, millaisia rooleja tytöt saavat lastenkuvakirjoissa. Koen kuitenkin tarpeelliseksi mainita aiheesta, koska se tuo esiin muun muassa kirjan kansien ja nimen merkityksen kirjan valinnassa, sekä psykologian niiden takana. Haluaisin, että lastenkirjallisuus ottaisi huomioon yhtä lailla kaikki sukupuolet. On siis tärkeää, että kirjan kannet ja nimi kutsuvat kaikenlaiset, ei pelkästään tietynlaiset, lapset lukemaan. Tällä tavalla voimme pitää huolen siitä, että esimerkiksi erilaisista tyttörooleista pääsevät nauttimaan niin tytöt, kuin muunkin sukupuoliset. Ja mikä sen tärkeämpää tavoitteessa rikastuttaa tyttörooleja?

Nämä rajat, jotka määrittelevät mitä kirjoja ”saisimme” tai ”emme saisi” lukea, voivat siis olla hyvin erilaisia - kirjan kansissa tietty väri, esim valtaosaisesti vaaleanpunainen väri saatetaan lukea tyttöjen kirjaksi. Ehkä kansissa on pelkkiä tyttöhahmoja, tai vastaavasti poikahahmoja, jolloin kannet ohjaavat kirjaa tietylle sukupuolelle. Nämä ovat siis näkyviä rajoja. Toisaalta rajoja muodostavat lasten omat ennakkoluulot ja pelot siitä, mitä vaikka luokkakaverit ajattelevat.

Dutro havaitsi, että kirjoja valitessaan pojat nappasivat käteensä mieluummin poikamaisen kuin tyttömäisen näköisen kirjan, välttyäkseen muiden oppilaiden kiusalta. Koska ”tyttöjen” kirjat ovat visuaalisesti myös yleensä enemmän stereotyyppisen tyttömäisiä, kun ”poikien” kirjat taas ovat neutraalimpia, on tyttöjen mahdollisesti helpompi valita poikien kirjoja luettavakseen, tuntematta niin suurta painetta kuin pojat ehkä tuntevat, jos tilannetta ajatellaan toisinpäin. (*Skočajić, Radosljević, Okičić, Janković, Žeželj, 2019.*)

Visuaalisen ilmeen sukupuolittuminen kulkeutuu myös fonttivalintoihin. Usein päätteetöntä, jämäkkää ja ”modernia” fonttia pidetään maskuliinisena. Sen sijaan päätteellinen, kontrastisempi fontti ajatellaan feminiinisenä. Herkkä viiva viittaa tyttöyteen tässäkin detaljissa.

Voima ja huomio jäävät miehisyyden merkeiksi.
(*Thi Truong, Siebert, Spiekerman, 2006.*)

Seuraavaksi tutkin suomalaisten suosituimpia lastenkuvakirjoja. Listat perustuvat joko tällä hetkellä myyvimpiin, tai historiallisesti myydyimpiin lastenkuvakirjoihin. Tutkiessani eri tahojen listoja kiinnitin huomiota lastenkirjojen tarjoamiin tyttöhahmoihin - sekä visuaaliseen puoleen, eli esimerkiksi pukeutumiseen ja muuhun ulkonäköön, kuin myös luonteeseen ja hahmojen asemaan suuremmassa ryhmässä. Listat olivat hiukan erilaisia riippuen lähteestä, mutta moni kirja toistui, ja niinpä kiinnitin huomiota erityisesti näihin kirjoihin.

Monissa listoissa oli myös yhdistetty lasten- ja nuorten kirjat, mutta valitsin joukosta tutkimukselleni tähdelliset kirjat, eli nimenomaan lastenkuvakirjat jotka on suunnattu noin 7-12-vuotiaille lapsille. Listat pitivät sisällään miltei pelkästään suomalaisia kirjoja, lukuunottamatta muutamaa poikkeusta. Kaikki kirjat olivat länsimaisia.

Hurjan Hauska Unikirja (Kirjailija ja kuvittaja Mauri Kunnas, 2019)

Herra Hakkarainen, miespuolinen vuohi, päähenkilönä.

Tatu ja Patu, kauhea Hirviö-hirviö ja muita outoja juttuja
(Kirjailija ja kuvittaja Aino Havukainen ja Sami Toivonen, 2019)

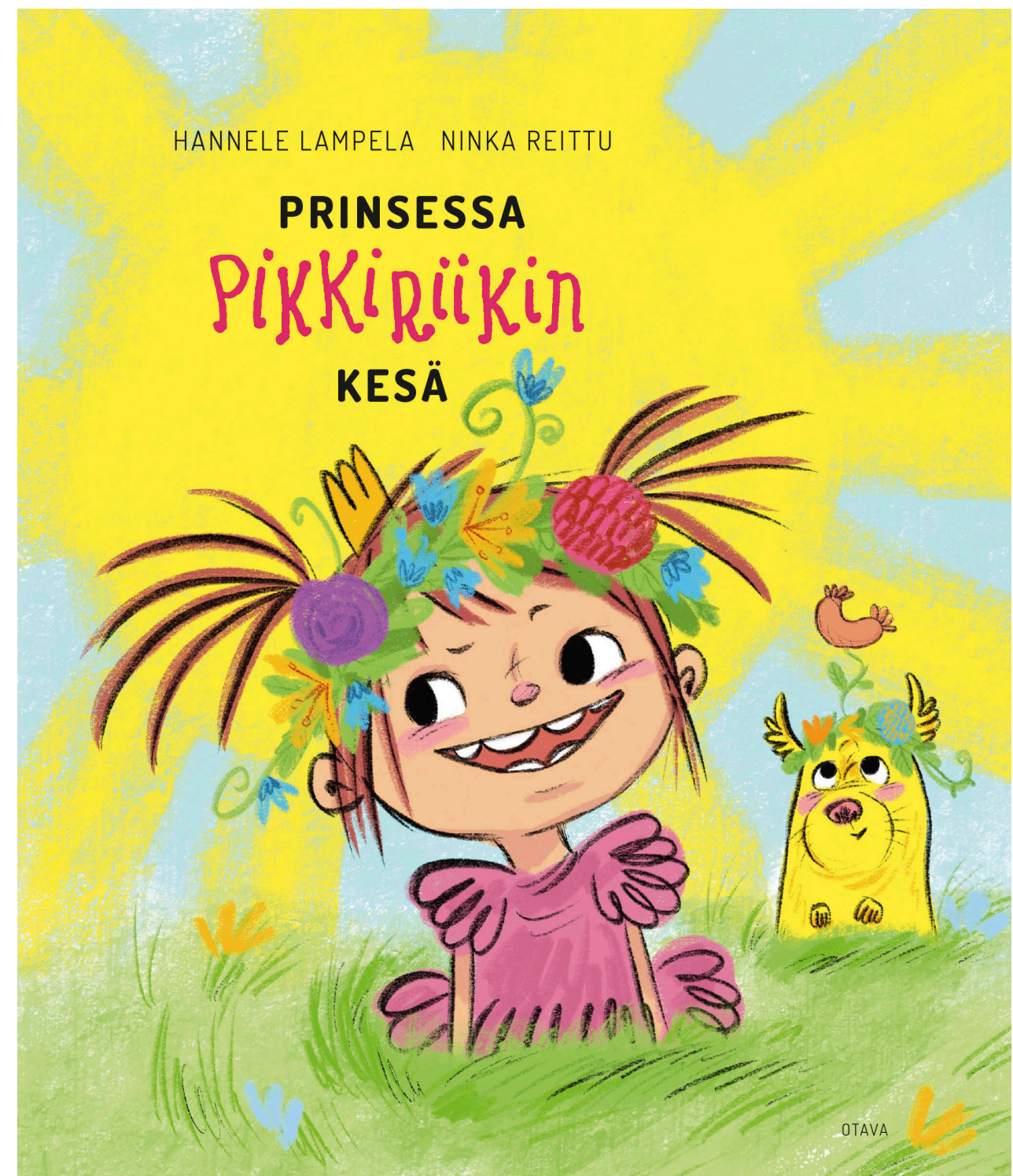
Päähenkilöinä Tatu ja Patu, kaksi poikaa. Sivuroolissa on tyttö, Veera, joka on sonnustautunut vihreään haalariin. Hän vaikuttaa osallistuvan samalla tavalla kaikkeen tekemiseen kuin pojatkin, mutta ei kuitenkaan ole yksi päähenkilöistä.

Joulupukki ja noitarumpu

(Kirjailija ja kuvittaja Mauri Kunnas ja Tarja Kunnas, 2010)

Päähenkilöinä Joulupukki, sekä tyttö ja poika. Tytöllä on pitkät hiukset ja hänet on puettu hameeseen. Lisäksi hänelle on piirretty ripset, kun taas pojalla ripsiä ei ole.

Prinsessa Pikiriikin kesä

(Kirjailija Hannele Lampela, kuvittaja Reittu Ninka, 2019)

Päähenkilö on pieni tyttö, joka on pukeutunut röyhelöiseen vaaleanpunaiseen mekkoon ja kruunuun. Luonteeltaan hän on itsepäinen ja uhmakas hahmo joka tekee mitä haluaa.

Ryhmä Hau - 5 minuutin iltasadut (Nickelodeon, 2019)

6 koiraa, joiden johtaja on poikapuolinen koira. Ryhmän ainoa tyttö on pinkkiin pukeutunut Kaja. Hän on ryhmän pienikokoisin ja hän on ainoa koirista jolla on silmäripset.

Jääkarhu Patrick - Operaatio tassunjälki

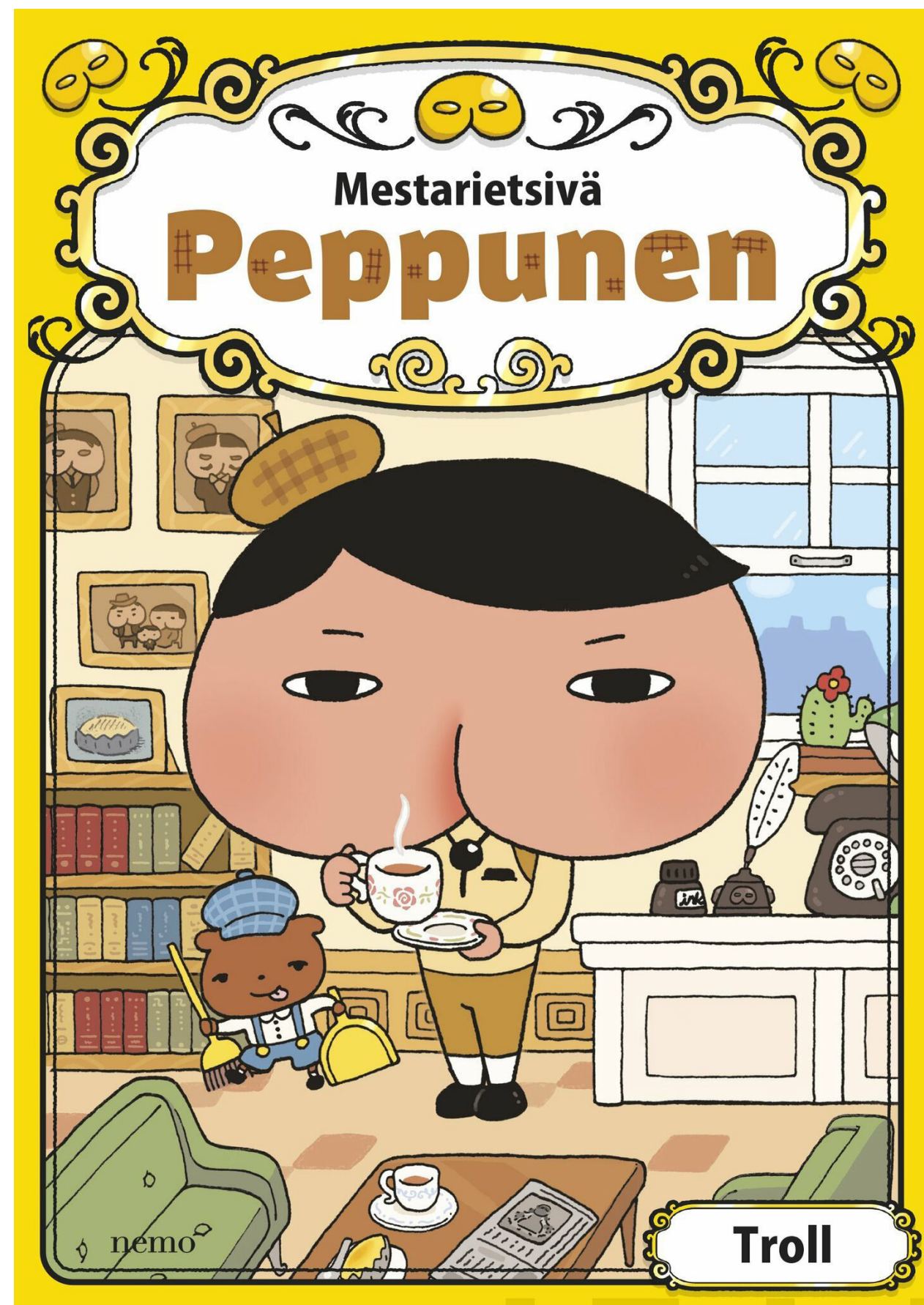
(Mato Valtonen, Pata Degerman, Tommi Juusela, Timo Tammisto, 2020)

Kirjassa seurataan Patrick-jääkarhua. Katya-kettu on tyttöhahmo sivuroolissa. Kuvitukset ovat valokuvia eläimistä.

Frozen 2 Satuklassikot (Disney, 2020)

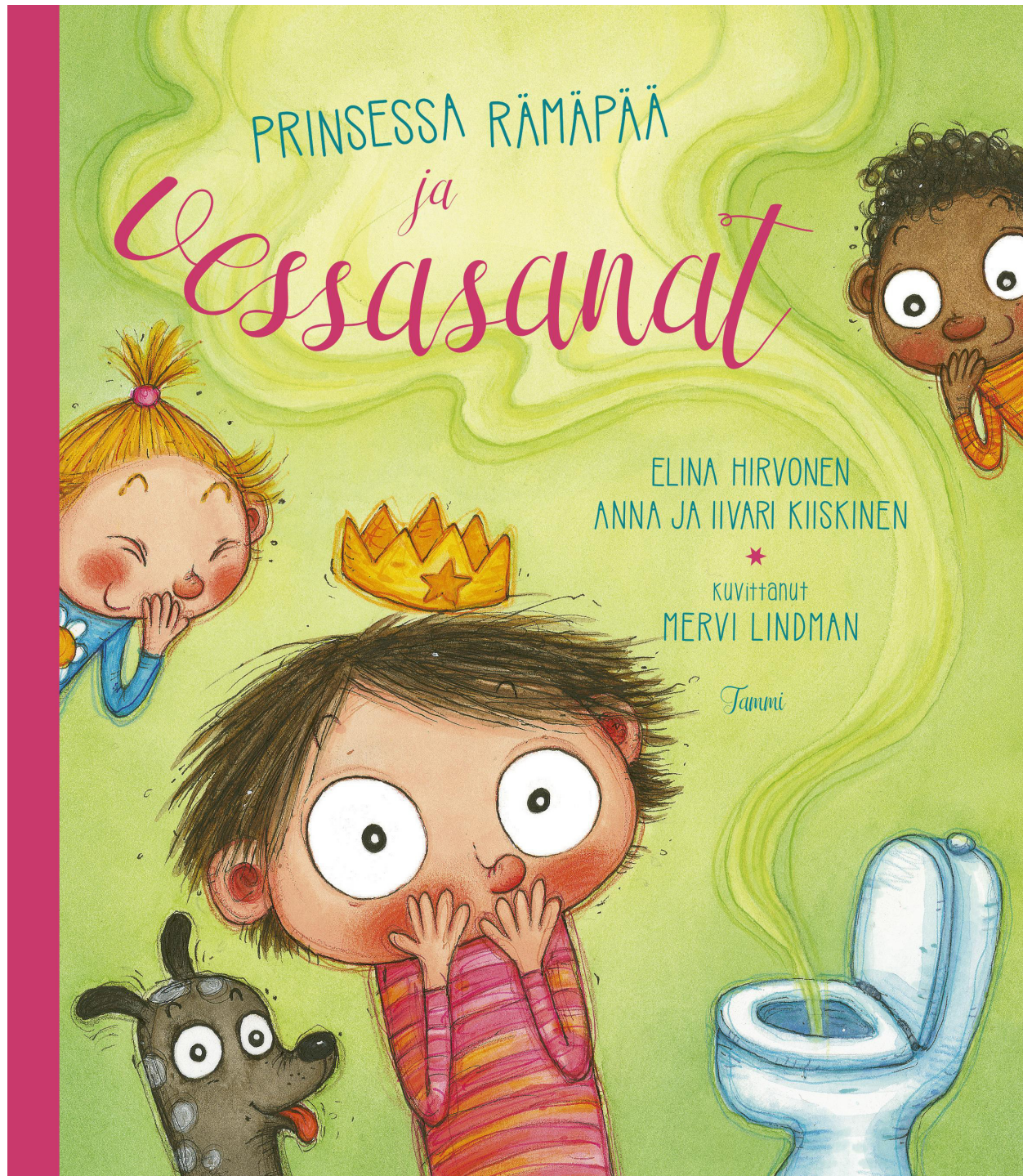
Pääosassa ovat kaksi prinsessaa, Elsa ja Anna. Prinsessat ovat hoikkia, pitkähiuksisia ja käyttävät aina mekkoja. Elsa on maan johtaja ja kummatkin tytöt ovat aktiivisia ja voimakkaita hahmoja.

Mestarietsivä Peppunen - Rouva Purppuran tapaus

(Kirjailija Oshiri Tantei, kuvittaja Masahide Fukasawa, eli "Troll", 2018)

Pääosassa miespuolinen henkilö. Naispuoliset henkilöt, kuten rouva Purppura, toimivat sivurooleissa.

Prinsessa Rämöpää ja vessasanat

(Kirjailija Elina Hirvonen, Kuvittaja Mervi Lindman, 2019)

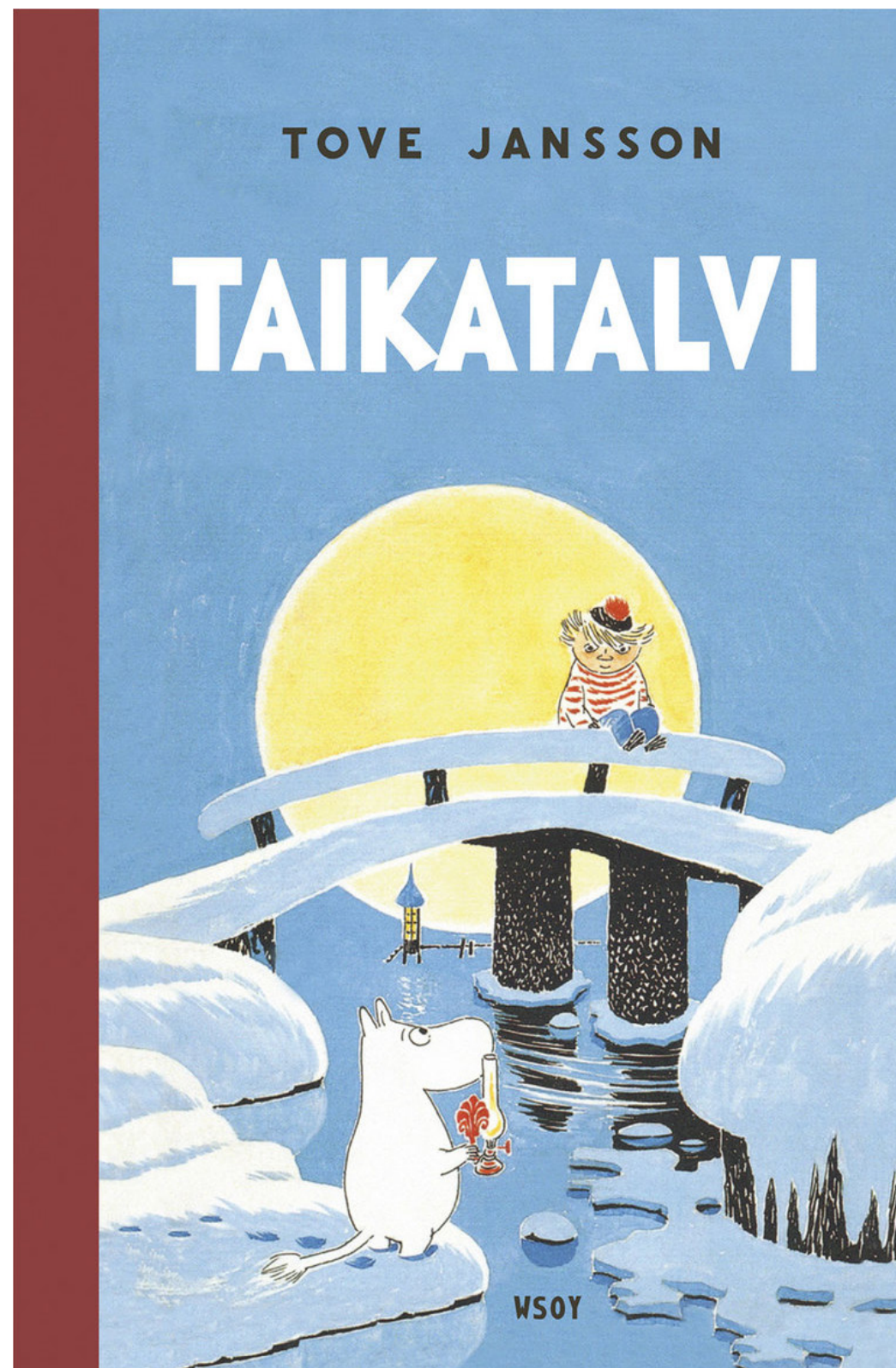
Päähenkilö on pieni tyttö, joka on pukeutunut röyhelöiseen vaaleanpunaiseen mekkoon ja kruunuun. Hän on luonteeltaan tomera ja aktiivinen hahmo.

Angry Birds 2 – Vihaisten lintujen tarina jatkuu

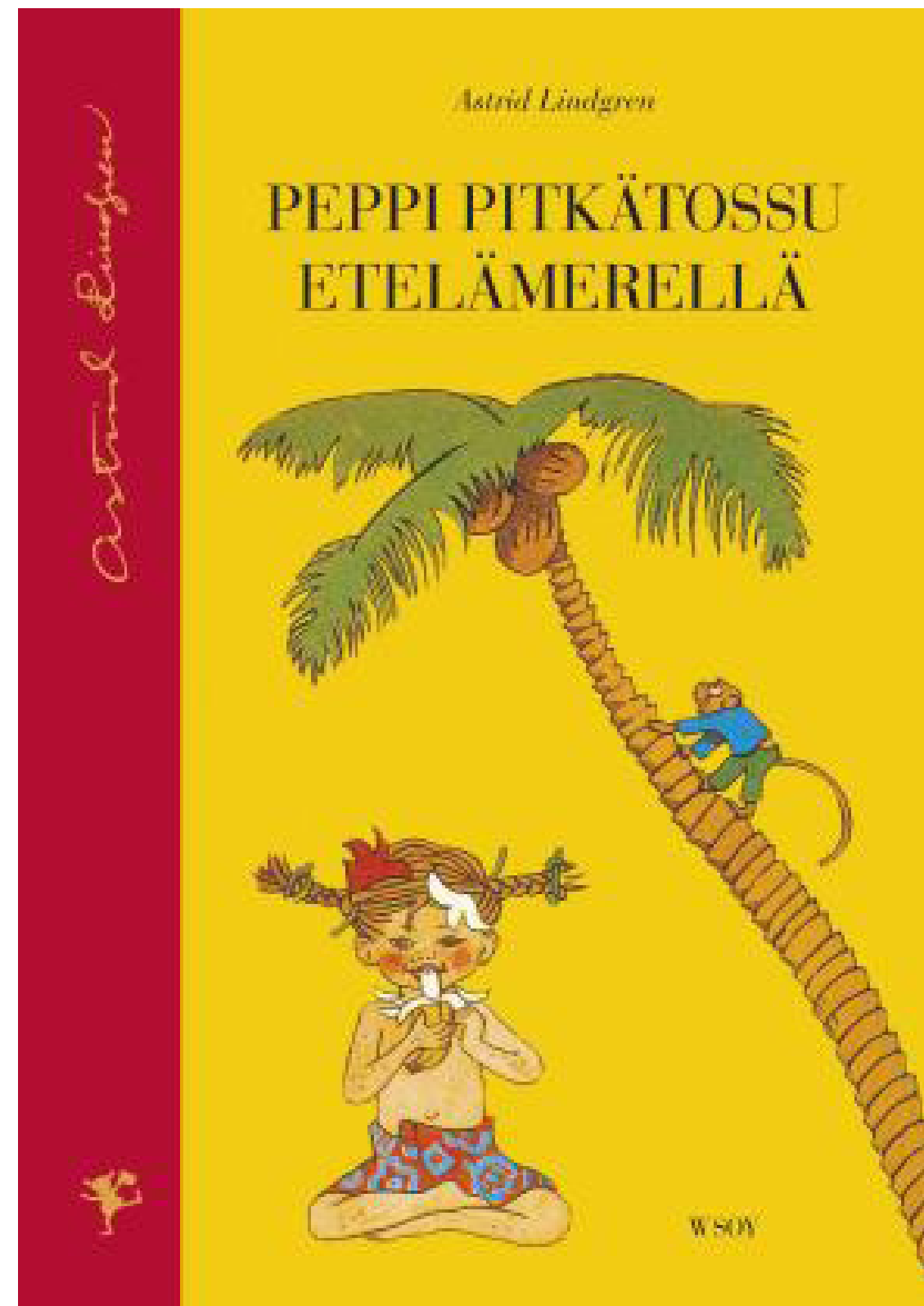
(kirjailija Chris Cerasi, 2020)

Päähenkilöinä on 13 lintuhahmoa, joista kaksi on tyttöjä, Matilda ja Stella. Molempien tyttöhahmojen höyhenet ovat ainakin osittain vaaleanpunaiset. Hahmoilla on myös pitkät silmäripset, mitä poikahahmoilla ei ole. Lisäksi he ovat pienikokoisimpia linnuista. Matildaa kuvaillaan rauhaa rakastavaksi, äidilliseksi hahmoksi. Stella on rohkea ja seikkailunhaluinen.

Taikatalvi (Kirjailija ja kuvittaja Tove Jansson, 1957)

Päähenkilöinä ovat Muumipeikko ja Tuutikki. Tuutikin sukupuoli on hiukan epäselvä, mutta hän on saanut inspiraationsa Janssonin kumppanista, Tuulikki Pietilästä. Lisäksi ruotsinkielisessä alkuperäisteoksessa häneen viitataan naispuoliseen henkilöön viittavalla pronomiinilla "hon". Tuutikki on naispuoliseksi hahmoksi epätavallisesti piirretty - hänellä on lyhyet hiukset, hänellä ei ole korostettuja naisvartalon piirteitä ja hänelle ei ole piirretty ripsiä. Luonteeltaan hän on aktiivinen ja kaikesta kiinnostunut, ja elää hyvin itsenäistä elämää Muumilaakson uimahuoneessa. Hän pitää nikkaroinnista.

Peppi Pitkätossu Etelämerellä

(Kirjailija Astrid Lindgren ja kuvittaja Ingrid Vang Nyman, 1949)

Peppi Pitkätossu on itsenäinen, rohkea ja vahva hahmo joka on myös kiltti ja antelias ystäviään kohtaan. Peppi ei välitä säännöistä. Hän on sonnustautunut värikkäisiin vaatteisiin jotka eivät rajoita aktiivista elämää.

Seuraavaksi käyn läpi listassa havaitsemiani toistuvia yksityiskohtia hahmoista ja pyrin tutkimaan syitä, miksi niitä ilmenee. Vertaan myös omia tuloksiani tutkimustuloksiin, joita on tehty suuremmalla skaalalla Suomen ulkopuolella, ja katson miten ne mahdollisesti eroavat, tai ovat yhtäläiset verrattuna itse tekemääni tutkimukseen, joka keskittyy tässä suomalaisten lasten lukutottumuksiin.

Ensimmäiseksi haluan laskea kirjoista poikien ja tyttöjen lukumäärää, sekä muita numeraalisesti laskettavia eroavaisuuksia. Edellä listatuista 12 kirjasta niissä kirjoissa, jossa päärooli on selkeästi yhdellä hahmolla, on viidessä selkeä päärooli pojalla, ja neljässä selkeä päärooli tytöllä. Niissä kirjoissa, jossa päärooleja on useampia, jäävät tyttöjen pääroolit lukumäärältään alakynteen kaikissa kirjoissa lukuunottamatta yhtä. Jos lasketaan yhteen kaikkien 12 kirjan pääroolit, jotka ovat poikia, saadaan lukumäärä 26. Vastaavasti tyttöjen kohdalla lukumäärä on ainoastaan 10. Kaikista kirjoista seitsemän on suomalaisia.

10 kirjasta, joista sain tietoa tyttöhahmojen ulkonäöstä, 6 sisälsivät tyttöihin perinteisesti liitettyjä visuaalisia vihjeitä : vaaleanpunaista ja pinkkiä, ripset (sekä ihmisillä että eläimillä, kun pojilla ripsiä ei kuvattu), röyhelöisiä mekkoja ja hameita sekä pitkät hiukset. Poikia oli puettu

vaalenpunaiseen ainoastaan yhdessä kirjassa. Vain kolmessa kirjassa tyttöhahmot olivat pukeutuneet esimerkiksi housuihin tai haalareihin, heillä oli lyhyet hiukset tai heillä ei ollut kuvattu ripsiä, tai muita stereotyyppisesti pelkästään tyttöjen kuvaamiseen käytettyjä yksityiskohtia. Yhdessä kirjassa tyttöhahmo oli eläin, joka oli kuvattu pelkästään valokuvin.

Luonteeltaan tyttöhahmot ovat listaamissani kirjoissa yleisimmin melko uhmakkaita, kykeneviä ja itsenäisiä. Nimenomaan tyttöhahmojen kipakkuus ja tottelemattomuus tuntuvat olevan toistuva teema niin uudemmissa kuin vanhemmissakin kirjoissa. Toisaalta niissä kirjoissa, joissa päähenkilöinä esiintyy myös poikia, muuttuvat tyttöjen roolit usein vähemmän räiskyviksi ja perinteisiksi, esimerkiksi hiljaisiksi, äidillisiksi ja huolehtiviksi. *Peppi Pitkätossu* on kaikkien tuntema anarkistinen tyttöhahmo, joka pyrki rikkomaan perinteisiä rooleja jo vuosikymmeniä sitten. *Tuutikki* on ehkä vähemmän tunnettu, mutta ulkonäkönsä androgyyniydessään myös erittäin hyvä esimerkki siitä, mitä tyttöhahmo voi myöskin tarkoittaa.

Uudemmat tyttöhahmot *Prinsessa Rämäpää* ja *Prinsessa Pikkiiriikki* ovat sattumalta hyvin samankaltaiset hahmot - niin nimeltään, luonteeltaan kuin ulkonäöltäänkin. He ovat molemmat

luonteeltaan omapäisiä, aktiivisia tyttöjä, ja kumpikin on kuvitettu röyhelöisiin, vaalenpunaisiin mekkoihin kruunu päässä. Jos hahmot ovat luonteeltaan sellaisia, mitä perinteisesti tytöt eivät ole olleet, miksi heidät on päätetty pukea niinkin perinteisen tyttömäisiin asuihin ja antaa nimi jonka etuliitteenä on ”prinsessa”? Onko tarkoitus nimenomaan osoittaa, että prinsessaksi pukeutunut tyttö on aivan yhtä kyvykäs tekemään ja toimimaan niinkuin kuka tahansa muukin, esimerkiksi housuihin pukeutunut?

Jos tämä on kirjan kuvituksien ”opetus”, niin se on varmasti virkistävä tapa ajatella aihetta ja tyttöjen kuvaamista. Perinteisestihän tytöt ovat esimerkiksi Disneyn prinsessojen rooleissa olleet miehiä kyvyttömämpiä ja heidän pelastettaviaan sen sijaan, että he olisivat itsenäisiä hahmoja, jotka olisivat vastuussa omasta elämästään. Nykyään tosin Disneykin on pyrkinyt laajentamaan käsitystään tyttöydestä ja naiseudesta, ja esimerkiksi listallakin mainitsemani Disneyn prinsessasatu *Frozen 2 Satuklassikot* kertoo kahdesta melko edistyksekkäästä prinsessahahmosta.

Tytöt prinsessojen rooleissa on historiallisesti hyvin kulutettu aihe. Etenkin prinsessoja, jotka ovat sonnustautuneet vaalenpunaisiin röyhelömekkoihin, on nähty jo niin monta kertaa, että voitaisiin pohtia, onko samanlaiselle tavalle

kuvata tyttöä enää tarvetta. Eikö olisi tärkeää tarjota myös perinteistä poikkeavaa kuvastoa tytöille? Vähemmän perinteisen ”tyttömäisen” kirjan ulkoasun suunnittelu, ja ”prinsessa”-etuliitteen poisto, voisivat tehdä kirjasta lähestyttävämmän myös pojille. Yltiöpäisen pinkki ulkoasu saattaa käännyttää pojat pelkästään sen takia, että kirjan ajatellaan olevan tarkoitettu pelkästään tytöille. Toisaalta kirja saattaa myös näyttää siltä, ettei sitä uskalla porukan paineen takia valita. Ulkoasu voisi olla neutraalimpi, vaikka kannessa komeilisikin tyttö. Olisi tärkeää, että myös pojat pääsisivät lukemaan tyttörooleista, jotka ovat itsenäisiä, kekseliäitä, rohkeita ja sisukkaita. Miksi siis käännyttää lukija pois pukemalla kirja liian perinteikäisiin kansiin? (*Forsyth, 2018.*)

On virkistävää huomata, että kansainvälisistä tutkimuksista poiketen tyttöjen roolit suomalaisissa kirjoissa tuntuvat olevan edistyksellisiä, jos unohdetaan hetkeksi visuaaliset seikat. Tytöt ovat mukana toiminnassa, eivätkä jättäydy pelkästään sivusta seuraajan rooliin. Toisaalta Suomessa luetuimmissa kirjoissa tyttöjen roolit ovat lukumäärältään alakynnessä kaikin tavoin laskettuna. Tämä käy ilmi myös kansainvälisissä tutkimuksissa. Vaikka oma otantani on pieni, kertoo se silti hyvin selkeästi tämänhetkisten luetuimpien lasten kuvakirjojen piirteistä Suomessa - niiden sisältämistä rooleista luonteineen ja

ulkonäköineen. On selvää, että on vielä matkaa siihen, että tilanne olisi täysin tasa-arvoinen ja tyttöjen roolit olisivat 2020-luvulle sopivia roolimalleja.

Mitä sitten voitaisiin tehdä eri tavalla, ja mikä kuuluu kuvittajan rooliin tässä tehtävässä? Kun ottaa huomioon laajat tutkimukset ja katselee suomalaisten suosimia kirjoja, on selvää, että tyttöjen hahmoihin tarvittaisiin vaihtelua ja vaihtoehtoja. Tällä hetkellä tytöt ovat harmillisen tasaisen vaaleanpunaisia hahmoja. Vaikka prinsessamekko ei estäkään tyttöä tekemästä mitä ikinä hän haluaa tai toteuttamasta villeimpiä unelmiaan, olisi silti tärkeää tarjota kuvastoa myös sellaisille tytöille, jotka eivät vaaleanpunaisesta tai mekoista välitä. Vaikka tyttö ei olisi ”tyttömäinen” tyttö, pitäisi hänellä silti olla paikka kirjassa, pojankin rinnalla. Kuvituksiin toisi vaihtelua tyttöjen kuvaaminen esimerkiksi eri pituisilla hiuksilla, eri värisissä ja erilaisissa vaatteissa, ehkä joskus myös ilman pitkiä räpsyripsiä. Ei olisi myöskään pahitteeksi luoda sukupuolineutraalempia hahmoja, kuten Tuutikki, ja tyttöhahmoja, joiden ihonväri olisi muu kuin valkoinen.

Vaikka tytöt saavat myös toimeliaita, itsenäisiä ja rohkeita rooleja, ei niitä voi koskaan olla liikaa. Jos pojat hoitavat keskeiset roolit, jää tyttöjen merkitys silloin vähäisemmäksi, ja tämä asetelma

muodostuu lopulta faktaksi myös lapsille. Ne kirjat joissa tytöt ovat keskeisessä asemassa, ovat usein upotettu stereotyyppisiin kuvituksiin ja kuvauksiin siitä, mitä tytöt ovat. Tämä luo virheellisen kuvan siitä, millaisia tyttöjen ”kuuluisi” olla, ja se heijastuu tehokkaasti kirjoista myös oikeaan elämään. Kyllä, tyttö saa pukeutua vaaleanpunaiseen prinsessamekkoon, mutta mistä löydämme vaihtoehdon sille, eli kirjan mistä lapsi voi huomata että on myös aivan yhtä tyttömäistä pukeutua farmareihin tai lannevaatteeseen?

Vastuu, jota kirjailijat ja kuvittajat kantavat tehdessään lasten kuvakirjoja, on suuri. On tärkeää tietää, miten valtava vaikutus erilaisilla medioilla on lapsen elämässä. Hyvien tyttöroolien vaikutus ei ulotu pelkästään tyttöihin, vaan kaikkiin, jotka kirjaan uskaltavat kajota. Siksi olisi tärkeää tehdä sellaisia kirjoja, jotka kutsuvat kaikenlaiset lapset lukemaan.

3.1 Lastenkirjan lähtökohdat

Tässä luvussa käsittelen omaa produktiotani, *Tuittu*-lastenkirjaa. Reflektoin kirjan taustoja ja lähtökohtia ja pohdin kirjan visuaalisuutta, mutta myös sen kirjallista osaa, eli tekstiä ja tarinankaarta. Tarkoitukseni on pohtia sitä, miten lastenkirjani tukee kandidaatin tutkielmani aihetta. Kerron myös tavoitteistani, jotka asetin itselleni ennen kuin aloitin production, ja tavoitteistani kirjalle sen valmistumisen jälkeen.

Lastenkuvakirjani *Tuittu* kertoo tytöstä, jonka elämä pyörii hänen kotinsa lähistöllä kasvavan metsän ympärillä. Hänen tehtävänsä on vartioida metsää ja pitää huolta sen eläimistä, eliöistä ja kasveista.

Päähenkilö on tyttö, mutta olen halunnut tehdä hänestä sellaisen hahmon, johon kaiken sukupuoliset lapset voisivat samaistua tai pitää kiinnostavana. Tarkoitus ei kuitenkaan ollut luoda tyttöä joka olisi mahdollisimman vähän stereotyyppinen tyttö, vaan luoda sellainen hahmo, jonka sukupuolella ei tarinan tai sen kiinnostavuuden kannalta oikeastaan ole laisinkaan väliä. Hahmosta ei tee kiinnostavaa se, että hän on tyttö, ja että hän tekee asioita, joita kautta aikojen stereotyyppinen tyttöhahmo ei välttämättä tekisi. Kiinnostavaksi hänet tekee se, että hän tekee

erikoisia, inspiroivia, rohkeita ja tärkeitä asioita, ja toisaalta myös pääsee yli epäonnistumisista ja virheistä. *Tuittu* voi inspiroida lasta olemaan ja tekemään juuri sellaisia asioita, joita tekee mieli, ajattelematta sitä, että joku saattaisi ajatella, että ne ovat ”poikien” tai ”tyttöjen” juttuja.

Tuittu taustat lähtevät omasta lapsuudestani. Koin lapsena, että kotona sain olla juuri sellainen tyttö kuin haluan olla. Vanhempani eivät kontrolloineet leikkejäni tai pitäneet niitä kummallisina ja rajoitettavina, vaikka ne eivät aina välttämättä olleet stereotyyppisesti ”tyttöjen” leikkejä. Jos halusin puukon, sain puukon, ja jos halusin nukan, sain nukan. Niin sai myös veljeni. Vaikka tätä viestiä monet vanhemmat nykypäivänä haluavat lapsilleen antaa, koen, että aihe on ajankohtainen ja sitä on tärkeä korostaa. Vaikka lasten kasvatustavat ja ajatus sukupuolista on muuttunut liberaalimmaksi, on silti paljon matkaa jäljellä. Ehkä suurempi ongelma kuin vanhempien kasvatusta, on nimenomaan kaikenlainen media, mikä ympäröi meitä pienestä pitäen.

Aihe on lähellä sydäntäni koska olen nainen, ja joskus olen ollut tyttö. Pienenä tyttönä minä, kuten mitä luultavimmin suurin osa muistakin lapsista, on autuaan tietämätön siitä, mitä sukupuoliroolit tarkoittavat ja miksi, missä tai miten ne meihin vaikuttavat. Kotona, koulussa ja

harrastuksissa sekä tytöt että pojat kohtaavat tilanteita, joissa sukupuolet erotetaan toisistaan hyvin selkeästi, esimerkiksi liikuntatuntien poikien ja tyttöjen jako jääkiekkoon ja taitoluisteluun. Onneksi tämä tapa on monissa kouluissa jo muuttunut.

On myös tilanteita, joissa sukupuolten jako tapahtuu vähemmän konkreettisesti. Tällaisia tilanteita syntyy muun muassa silloin, kun tytöiltä odotetaan automaattisesti parempaa tulosta kokeissa kuin pojilta, tai kun poikien riehuminen ohitetaan ”pojat ovat poikia”-mentaliteetilla.

Tietyt tavat toimia ja katsella maailmaa tarttuvat meihin siis hyvin nuorena, sillä ne eivät välttämättä saa tarpeellista selitystä tai vaihtoehtoa, jota seurata, jos ensimmäinen ei tunnu omalta. Miten siis muuttaa asenteita tai käyttäytymistä, joka on juurtunut meihin lähtemättömästi, jo hyvin varhaisesta iästä lähtien?

Media, joka tarjoaa lapsille, tytöille, pojille ja muunsukupuolisille maailmaa, jossa vain pojat voivat olla hurjia, villejä ja voimakkaita, ja tytöt herkkiä ja kilttejä hoivaajia, on liian kapea. Iässä, jossa ei välttämättä vielä olla muodostettu läheisiä suhteita ikätovereihin, on media juuri se paikka, josta imetään inspiraatiota, esikuvia ja samaistuttavia hahmoja. Siksi pidän tärkeänä

lastenkirjojen roolia lasten kasvattajina. Kun pienestä pitäen sekä tytöille että pojille esitellään kirjoja, hahmoja ja kuvastoa siitä, miten erilaisia ihmiset ja lapset voivat olla keskenään, huolimatta sukupuolesta, myös lapsi oppii näkemään asian niin. (*Brugilles, Cromer, Sylvie, 2002.*)

Elokuvat, sarjat, pelit, lelut ja kuvakirjat ovat suurimpia visuaalisia vaikuttajia lapsen maailmassa, ja ne muokkaavat hyvin varhaisesta iästä lähtien maailmankatsomusta. Amerikkalaisen lääketieteen tutkimusyksikön Mayo-klinikan tutkimuksen mukaan on tutkittu, että jo 1,5 vuoden iästä lähtien lapsi yleensä tunnistaa stereotyyppisiä sukupuolirooleja, jotka liittyvät muunmuassa naiseuteen ja feminiinisyyteen, sekä miehuuteen ja maskuliinisuuteen.

Syitä tähän ovat muunmuassa eri sukupuoliin liitettävät värit, eläimet, lelut tai hahmot. Esimerkiksi legopakkaukset, jotka on suunniteltu pojille sisältävät pelkkiä miespuolisia hahmoja, ja ovat teemaltaan toiminta- ja seikkailuhenkisiä. Värit ovat sinisiä, harmaita ja vihreitä. Tytöille suunnatut legopakkaukset ovat poikkeuksetta pinkkejä, vaaleanpunaisia ja violetinsävyisiä, ja sisältävät hyvin stereotyyppisen tyttömäisiä teemoja - kodin, perheen tai hoivattavia eläimiä. (*Mayo Clinic, 2017.*)

Ei ole siis ihme, että lapsista kasvaa edelleen ihmisiä, jotka ajattelevat, että pojat ovat sinisiä ja tytöt vaaleanpunaisia. Miten siis tarrautua perimmäiseen ongelmaan, eli mediaan, joka syöttää meille samaa kuvastoa vuodesta toiseen? Tähän kysymykseen halusin lähteä etsimään vastauksia lastenkirjani avulla, ja mahdollisesti myös luomaan jonkinlaisen esimerkin siitä, millainen olisi hyvä lastenkuvakirja 2020-luvulla.

3.2 Prosessi

Lähtiessäni suunnittelemaan lastenkirjaani, mietin ensiksi sitä, millaisen miljöön ja tunnelman halusin tarinalle. Halusin käyttää inspiraationa lapsuudenkotini ympäristöä ja metsiä. Olen asunut koko lapsuuteni metsän ympäröimänä, joten sen käyttäminen kirjan tapahtumaympäristönä oli minulle itsestäänselvää.

Myös tyttö päähenkilönä oli itsestäänselvyys, ja halusin tässäkin yhteydessä käyttää omaa lapsuuttani inspiraationa. Tuittu on hahmona hyvin samankaltainen kuin itse olin pienenä - häntä ei juuri muiden ihmisten mielipiteet huoleta. Hän on itsenäinen, seikkailunhaluinen, kiltti ja välillä kipakkakin. Tuittu on kirjan ainoa päähenkilö, ja halusin tehdä hänestä hyvän roolimallin niin tytöille, pojille kuin muunsukupuolisillekin. Pyrin tekemään hänestä samaistuttavan, eikä

sen takia liian täydellisen tekemisissään. Häinkin tekee virheitä. Halusin luoda hahmon joka on yritteliäs ja inspiroi myös lapsia puuhaamaan ja toimimaan. Pidin myös tärkeänä osoittaa, että tyttö voi olla yhtä aikaa kiltti ja empaattinen, kuin myös voimakasluontoinen ja -tahtoinen.

Tuitun vaatteet ja ulkonäkökin ovat hyvin pitkälle omasta lapsuudestani - ne lähtivät käytännönläheisyydestä - vaatteiden täytyi olla mukavat ja sellaiset, joissa pystyi juoksemaan ja kiipeilemään ja sotkemaan huoletta. Paljaat jalat tuntuivat mukavimmalta metsänpohjaa vasten, ja silmille kasvavat etuhiukset oli saatava pois tieltä häiritsemästä, otsalle poninhännälle sojottamaan, kuin yksisarvisen sarvi, niinkuin äitini tapasi sanoa.

Unelmoin lapsena elämästä luolanaisena viidakossa, ja siksi pukeuduin välillä lannevaatteeseen. Käytin tätä inspiraationa Tuitun vaatetukseen. Tärkeintä minulle oli tällä tapaa osoittaa, että kuka vain voi olla juuri sellainen kuin keksii haluavansa olla, ja ympärillä olevien täytyy vain hyväksyä se. Lisäksi halusin murtaa ajatusta siitä, että erilaisissa kuvastoissa pojan ylävartalon paljastaminen on normaalia, kun taas tytöllä (tai naisella) näin ei ajatella olevan.

Kun olin suunnitellut kirjani aiheen ja yleisen tunnelman, lähdin luonnostelevaan

kuvitusten pohjalta kirjan tarinankaarta. Halusin alusta alkaen suunnitella lastenkirjan niin, että se on visuaalisesti eheä ja että tarina pysyy mielenkiintoisena ja ymmärrettävänä hyvin pienelläkin tekstin määrällä. Loppujen lopuksi kävin luonnosteluvaiheen läpi monta kertaa, koska en ollut tyytyväinen tarinaan, sen rakenteeseen ja etenemiseen. Tarina paisui usein mielestäni liian pitkäksi ja monimutkaiseksi, ja jouduin karsimaan ja pelkistämään sitä moneen otteeseen. Prosessi tuntui siis melko raskaalta ja työteliäältä, mutta toisaalta myös opetti paljon, ja antoi varmasti työvälineitä lastenkirjojen tekoon jatkossa.

Toteutin lastenkirjan kuvitukset digitaalisesti piirtämällä Adobe Photoshop-ohjelmalla, käyttäen Wacom Pro-piirtopöytää. Se loi omat haasteensa, koska tähän asti suurin osa kuvituksistani ovat olleet käsintehtyjä. Halusin kuitenkin haastaa itseäni ja koin digitaalisen piirtämisen myös nopeampana työkaluna lastenkirjassa, jossa kuvituksia on suhteellisen paljon. Valitsin piirtämiseen hiukan käsintehtyä jäljittelevän siveltimen, koska en halunnut lopputuloksesta liian klinistä ja tarkkaa.

Kuvituksien tekoprosessi oli haastava, ja moni kuvitus päätyikin lopulta roskakoriin. Alunperin suunnittelin Tuittu-hahmolle vaatteet, jotka hänellä nykyisessä versiossa on päällä. Jossain vaiheessa aloin kuitenkin epäröidä, onko

ylävartalon paljastaminen korrektia lastenkirjassa, ja niinpä vaihdoin hahmon vaatteet peitävämmäksi t-paidaksi. Loppuvaiheessa tajusin kuitenkin, etten halua taipua omasta alkupe- räisestä ajatuksestani, ja muokkasin jokaisen kuvituksen uudestaan niin, että Tuitulla on nyt päällään lannevaate. Lopulta olin tyytyväinen. Aikataulu pakotti jossakin vaiheessa jättämään turhan perfektionismin pois, ja loppujen lopuksi olen erittäin iloinen kuvituksista, vaikka niitä varmasti vielä lopulliseen versioon hionkin.

Kun kuvitukset olivat valmiit, lähdin kirjoittamaan tekstiä tarinan tueksi. Olin alusta lähtien halunnut tehdä tekstin runomuotoon, ja niin myös lopulta toteutin sen. Tekstin teko sujui mutkattomasti ja helposti, ja niin myös lopullinen kirjan taitto. Fontiksi valitsin siron *Playfair Displayn*, koska koin, että se on ulkomuodoltaan melko neutraali.

3.3 Tyttörooli lastenkirjassani

Halusin lastenkuvakirjani tytön olevan kaikkea sitä, mitä olisin pienenä toivonut esikuvaltani. Kaiken sen mahdollistaminen yhteen hahmoon on kuitenkin haastavaa. Miten luoda tyttöhahmo, joka on monipuolinen ja näin ollen myös samais- tuttava ja melko realistinen, mutta silti edelleen selkeästi lastenkirjaan sopiva hahmo?

Hahmon tulisi olla luonteeltaan ja visuaalisesti tarpeeksi selkeä, kuitenkin tuoden esiin yhden pienen ihmisen sisällä vallitsevat moninaiset eri roolit.

Halusin käyttää Tuitun ulkonäön ja vaatetuksen suunnittelussa logiikkaa, joka liittyy hänen ”työ- hönsä” metsänvartijana ja luonteeseensa, joka pistää käytännöllisyyden ensimmäiseksi.

Tuitun luonnne kuvaa omaa ajatustani tyttöydes- tä, ja omaa kokemustani siitä - peruseriaatteena on olla kiltti, Tuittuhan on metsänvartija ja se tekee hänestä empaattisen ja välittävän. Mutta usein kiltteys on myös suuri taakka ja vankila. Myös muunlaisten tunteiden osoitus, kuten pet- tymys, suru ja viha kuuluvat osaksi tytön tun- neskaalaa. Niiden tunteiden tunteminen on tytön oikeus, eivätkä tee hänestä yhtään vähemmän hyväksyttävää.

Donna Fergusonin sanat the Guardianin artikke- lissa kuvaavat hyvin ajatuksiani Tuitun hahmon kehityksessä. Hän toteaa, että naisroolien vähäi- syys lastenkirjoissa on syy sille, ettei kirjoissa ole tilaa moniulotteisille naisrooleille. Hänen mu- kaansa myös naispuolisten pahisten vähäisyys lastenkirjoissa kuvastaa laajempaa kulttuurillista epämunavuutta sellaisia naisia kohtaan, jotka eivät ole hyvätapaisia tai hyviä.

The Guardianin tutkimus osoittaaakin, että pahis-hahmo on 7 kertaa todennäköisemmin mieskuin naispuolinen. En tarkoita sitä, että Tuittu olisi pahis, vaan sitä, että perinteistä tapaa olla hyvä ja kiltti, tulisi kyseenalaistaa ja rikkoa. Se, että tyttö esimerkiksi koettelee rajojaan tai kokee negatiivisia tunteita, ei tee hänestä pahaa, huonokäytöksistä, tai ylireagoivaa, vaan normaalin. *(Ferguson, 2018.)*

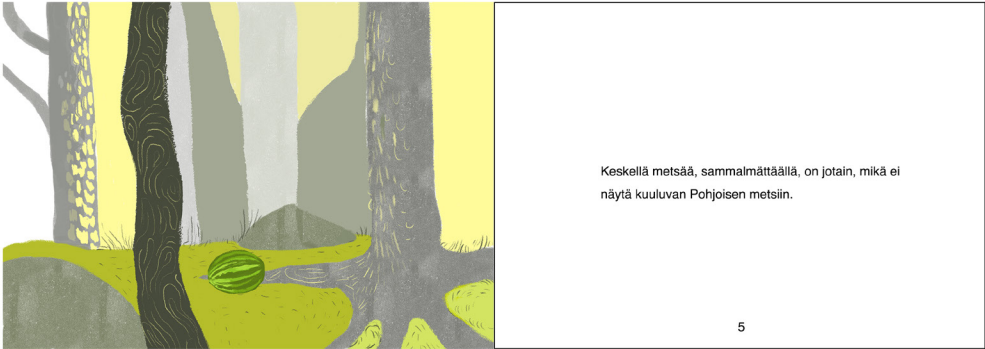
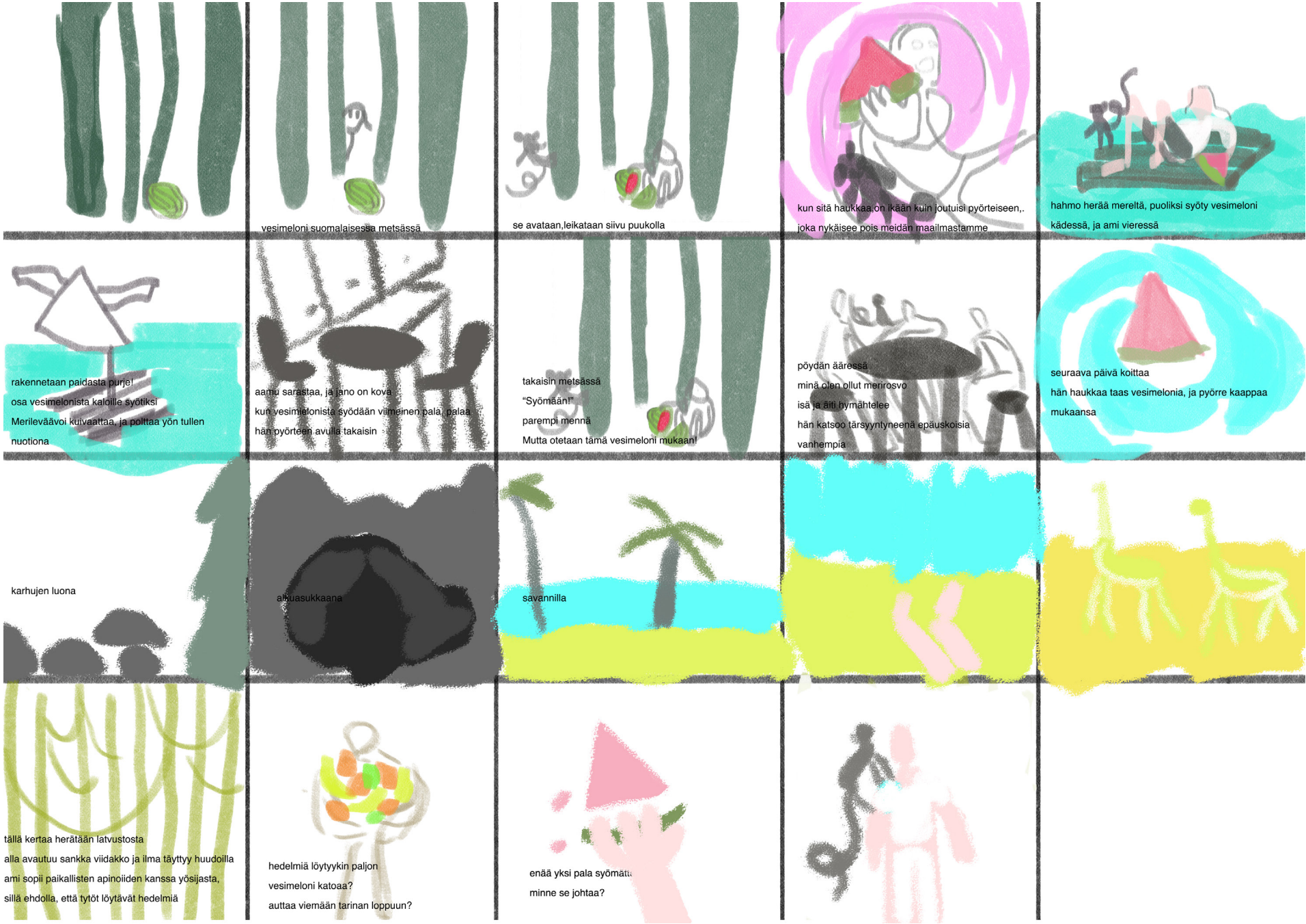
Toisaalta moni tunnetuimmista tyttöhahmoista Suomessa julkaistuissa lastenkirjoissa on nimenomaan rämäpäisiä ja voimakastahtoisia hahmoja : Esimerkkeinä Astrid Lindgrenin Peppi Pitkätossu ja Ronja Ryövärintytär sekä Tove Janssonin Pikku Myy. Siksi koin tärkeäksi luoda hahmolle myös kiltin ja empaattisen puolen, koska uskon, ettei tyttöhahmon tarvitse olla pelkästään rämäpää ollakseen kiinnostava sekä tytöille että pojille.

Toivon myös Tuitun luontosuhteen voivan inspiroida lukijaa omassa tavassaan katsella ja kokea ainutlaatuista luontoamme ja sen asukkeja, ja ehkä myös oppia jotakin ympäristömme kunnioituksesta ja vaalimisesta. Halusin siis luoda hahmon ja sen ympärille tarinan ja visuaalisen maailman, joka olisi opettavainen, inspiroiva ja mielenkiintoinen kaikenlaisille lapsille ja myöskin heidän vanhemmilleen.

Luonnoksia hahmosta.

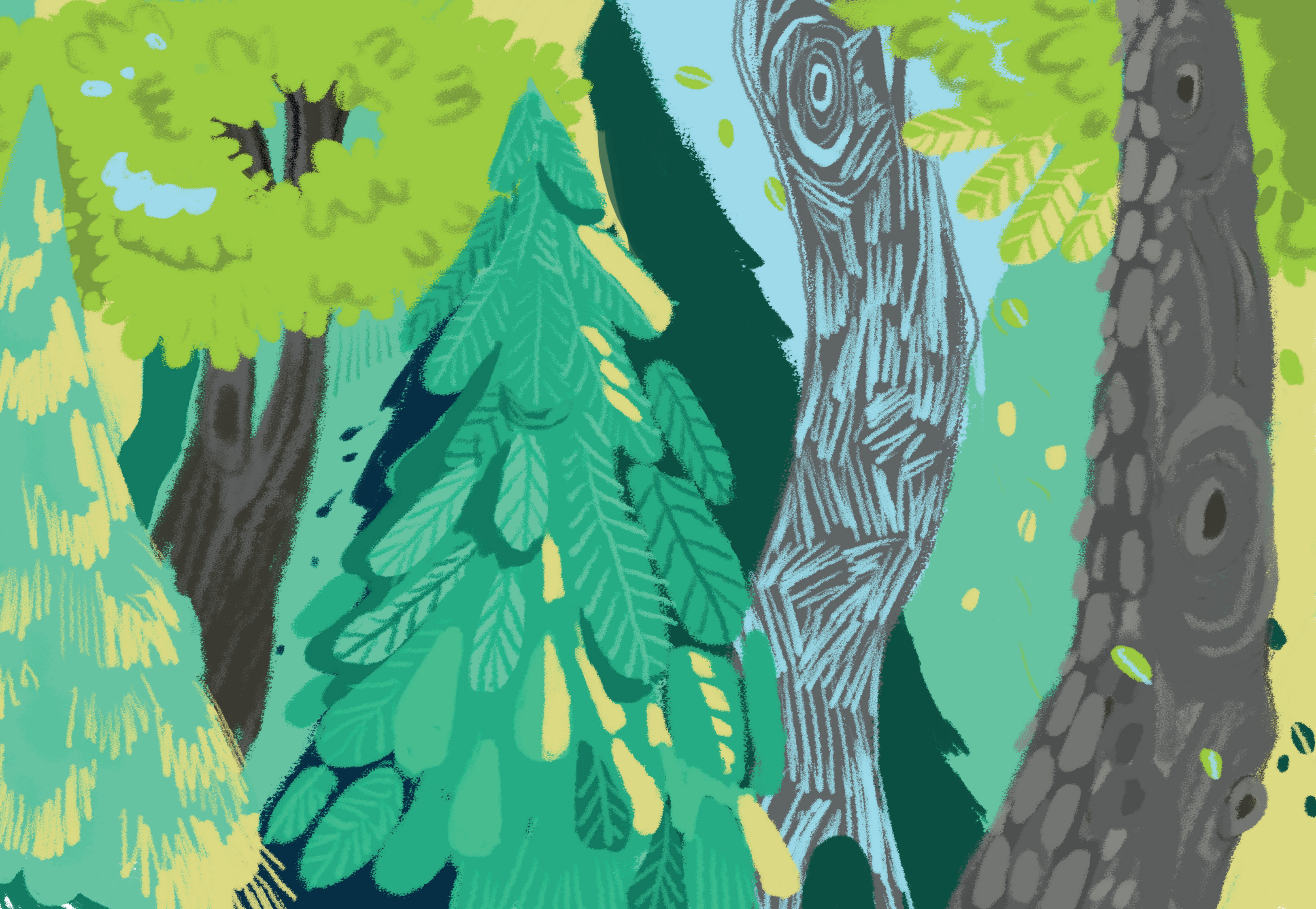
Ensimmäisiä luonnoksia tarinasta.

VALMIS PRODUKTIO

Kirjoittanut ja kuvittanut
Iida Pohjolainen

Tänään kerron tarinan tästä erikoisesta lapsesta,
hänet saattaa tunnistaa tiukasta katseesta.

Hän on metsänvartija vailla vertaa,
ei Tuittu jää lepäämään tälläkään kertaa.

On Tuitulla monen monta tehtävää,
toinen toistaankin tärkeämpää...

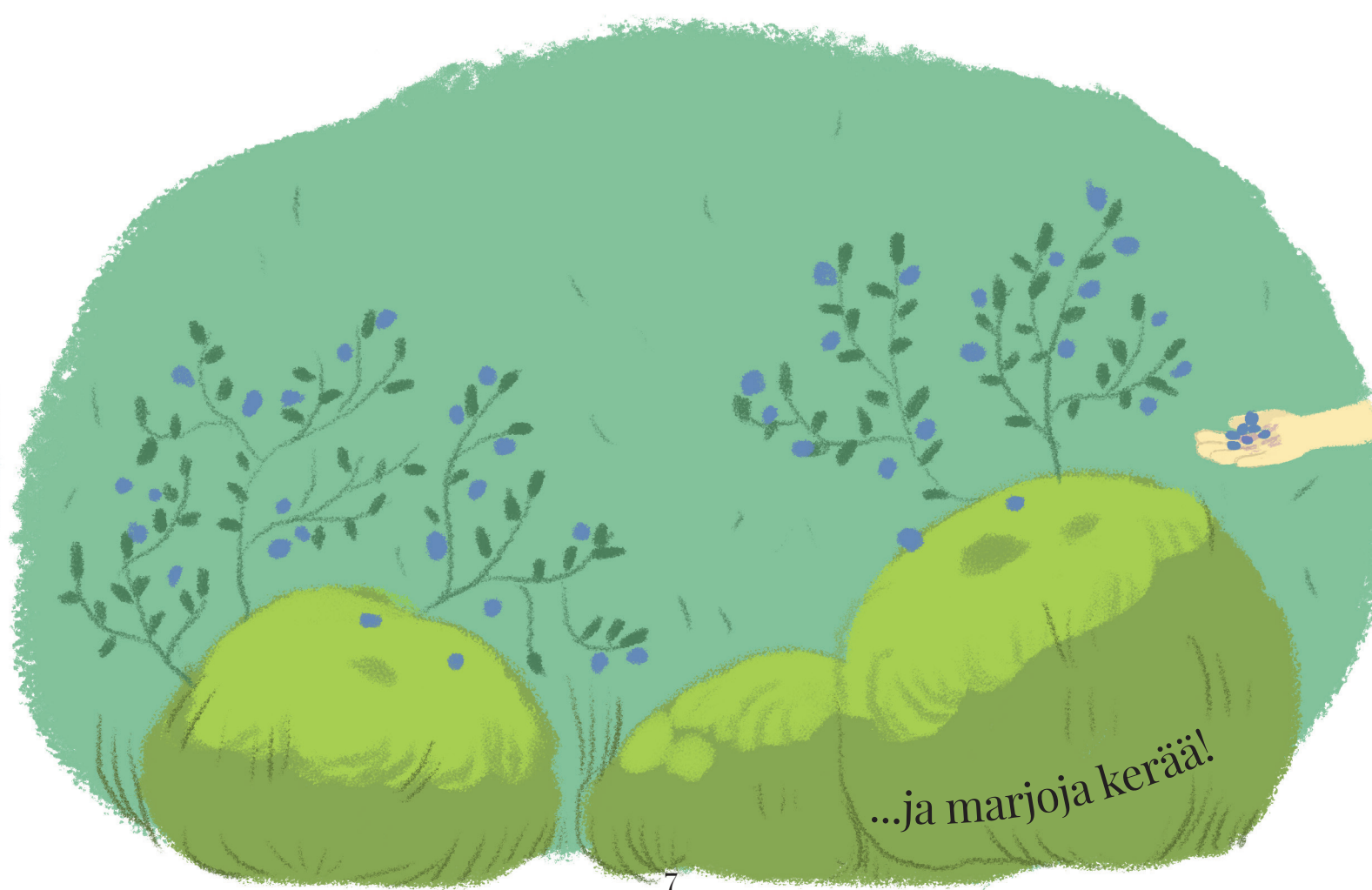
...hän eläimet ruokkii...

...ja leluja veistää...

...koteja korjaa...

...ja marjoja kerää!

Ja kun aamu sarastaa ja metsä herää,
kiirii kutsu pitkin kuusten terää.

Sen Tuittu vaan kuulee, ei kukaan muu,
ja polku vie metsään kun poissa on kuu.

The illustration depicts a whimsical forest scene. On the left, a child with blonde hair, wearing a purple shirt and white shorts, is shown from the side, reaching out towards a birch tree trunk. The forest is filled with several birch trees, their white bark marked with dark, horizontal lenticels. In the center, a bright orange fox is perched on a tree trunk, looking towards the left. The background is a soft, hazy blue and green, suggesting a misty or magical atmosphere. The overall style is soft and painterly, with visible brushstrokes and a gentle color palette.

On vertaansa vaila aamuinen koivikko,
nuori lehvästö sikertää ”Huomenta Tuittu!”

Vaan Tuitun matka jatkuu vaan,
on outo tuoksu tänään ilmassa...

Tuittu tietää porojen herkkuruoan
ja repustaan kaivaa eläinten muonan.

”Huomenta Tuitulle”
lausuu eläinten kuoro,
vaan Tuittu on jo poissa,
hän johonkin juoksee.

Niin uusi on tuoksu joka ilmassa leijailee,
ja seuratessa sitä se voimistuu hiljalleen.
Ei auta kun seurata vaikka hiukan jännittää,
täytyyhän tästä nyt ottaa selvää!

A child with dark hair in a ponytail, wearing a purple backpack and white shorts, stands on a grassy hill. A small, stylized fox with a long tail is standing next to the child. The background features large, gnarled tree trunks and a bright, hazy sky. The illustration is done in a soft, painterly style with visible brushstrokes.

Seuraavaksi vastassa on kaarnamuorit ja naavaparrat,
heillä on käsissään elämän langat.

Nyt tietää Tuittukin pysähtyä ja kumartaa,
ei vanhusten ohi voi pääätä pahkaa kiiruhtaa...

...mutta nyt joku kutsuu,
se on aivan selvää,
ja silloin jatkaa Tuittu
kohti syvempää metsää...

...ja metsäaukealla arvoitus tuoksulle selviää,
siellä kasvaa kukka jollaista ei ennen ole nähtykään!

Kukka on Tuitusta kauniimpi kuin mikään,
ja hän lupaa sitä suojella, sille ei saa käydä mitään!

Päivin ja öin alkaa Tuittu kukan vierellä valvoa,
on siinä jotakin voimaa jota hän ei voi kuin palvoa.

Vaan kukka tuntuu kuihtuvan kuihtumistaan (niin myös
metsä, sen metsänvartija on tainnut unohtaa kokonaan).

...nyt Tuittu vain kastelee kukkaa...

...möyhii multaa...

...ja rakentaa kukalle sateensuojaa...

Mikään ei tunnu tuovan kukalle apua,
ja lopulta Tuittu raivostuu:
”Mitä sinä oikein minulta haluat?!”

Eihän kukka tietenkään Tuitulle vastaa,
ja silloin hän jotakin lopulta tajuaa...

Ei kukka ole Tuitun metsässä kotona laisinkaan,
se on muualta tullut ja sen meinaa ikävä kuihduttaa!

Ei auta kuin pakata kukka turvallisesti mukaan,
hyvästellä tuttu metsä ja lähteä matkaan.

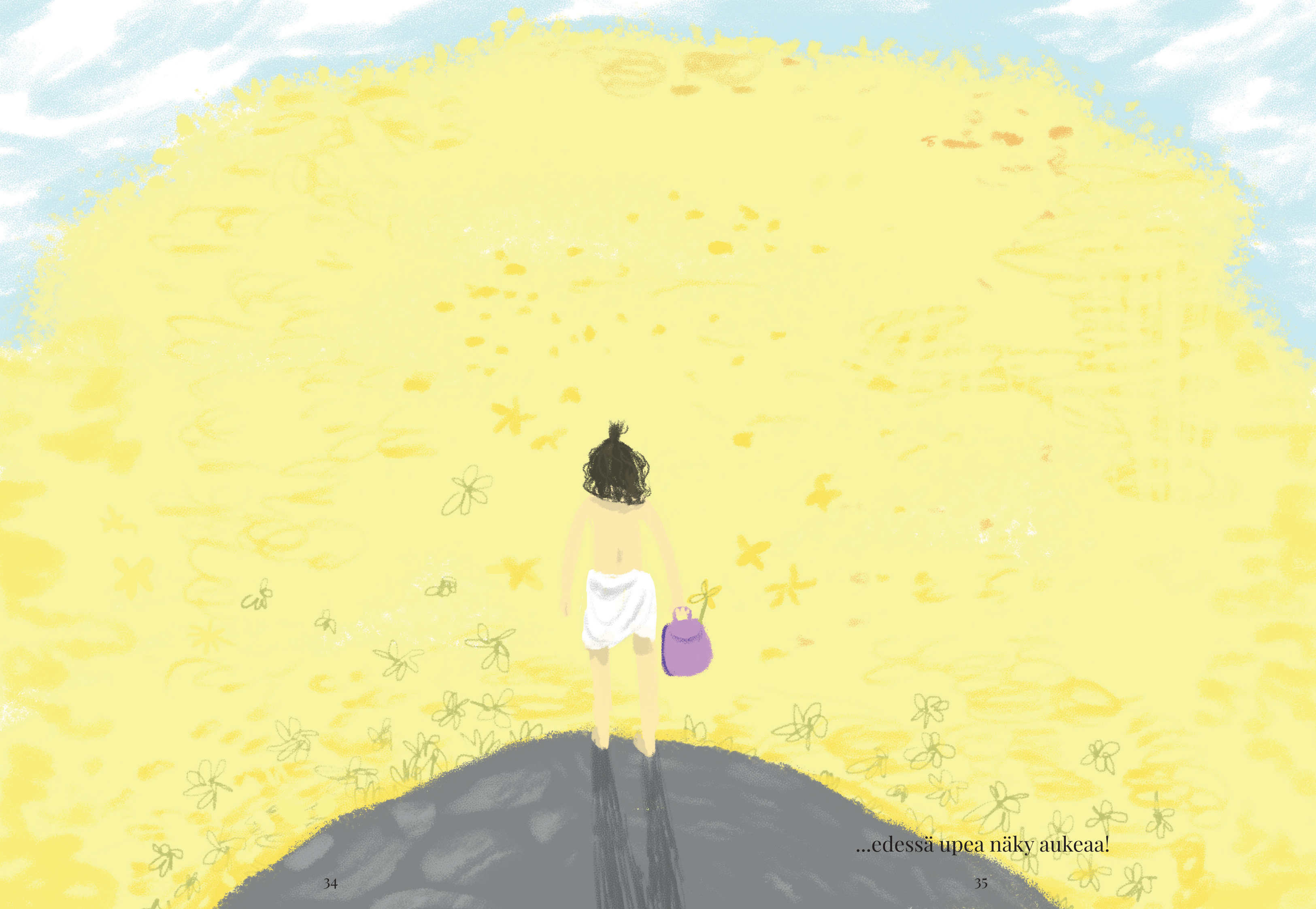
Matka käy läpi metsien, nummien ja viidakoiden.
On löydettävä kukan koti ennen kuin sille käy kalpaten!

Helppoa ei ole puissa kiipeillä, järveen sukeltaa,
tai jännitystä jaksaa.
Mutta koti ei vielä ole löytynyt,
ja silloin Tuitun täytyy päättäväisesti jatkaa.

Maasto ylöspäin pikkuhiljaa kohoaa,
ja yhtäkkiä...

...edessä upea näky aukeaa!

Täällä asuvat kukat siskoineen ja veljineen,
tänne kukka kuuluu, Tuittu tietää sen.

Eivätkä kukat ole kukkia laisinkaan,
vaan perhosia, suuria, pieniä, keltaisia.

Kadonneen siskon paluu saa perhoset tanssimaan,
ja lopulta viimeinenkin katoaa taivaanrantaan.

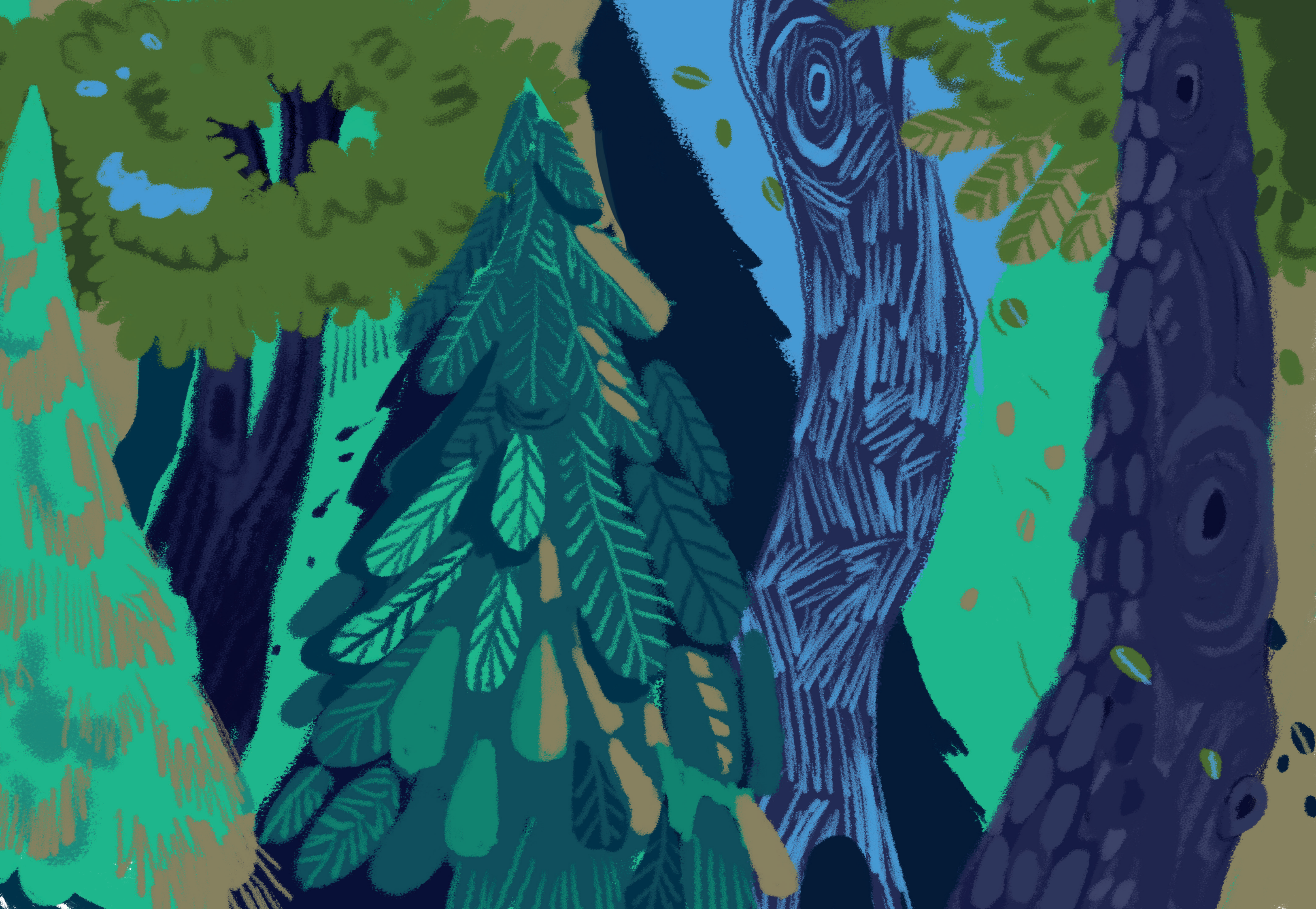
Ja Tuittu palaa metsäänsä rakkaaseen ja vanhaan,
pyytää anteeksi ettei ollut hoitanut tehtäviään tuttuun tapaan.

Ja metsä ja eläimet antavat anteeksi, tietenkin,
on Tuittu heille yhtä arvokas kuin aina ennenkin.

Ja siitä lähtien Tuittu muisti roolinsa aina –
oli metsänvartijan tehtävä hänelle kunniapaikka.

Ja hän vaali metsää parhaansa yrittäen,
välillä onnistuen, joskus epäonnistuen, ja siihen tyytyen.

5.1 Tutkimustulokset

Kun aloitin tutkimaan aihetta oletin löytäväni paljon tutkimuksia, jotka viittaavat siihen, että tyttöjen ja poikien roolit lasten kuvakirjoissa länsimaissa olisivat tasavertaistuneet viimeisten vuosikymmenien ajan roimasti. Oletin, että tyttöjen ja poikien pääroolit olisivat lukumäärältään kirjoissa suurinpiirtein samalla tasolla. Lisäksi ajattelin, että tyttöjen roolit olisivat hyvin samanlaisia kuin poikien roolit ovat olleet pitkään - tytöt osallistuvat tekemiseen, ovat keskeisessä roolissa ja toimivat myös itsenäisesti. Olettamukseni oli myös se, että visuaalisesti kirjat olisivat menneet kauas perinteisellä tavalla kuvatuista ”tyttömäisistä” kirjoista, ja esimerkiksi värit ja hahmojen vaatteet olisivat paljon neutraalimpia. Odotin myös törmääväni eri näköisiin tyttöihin, en pelkästään valkoiseen, hoikkaan ja pitkähiuksiseen ja -ripsiseen tyttöön. Ajattelin myös löytäväni runsaasti tutkimusmateriaalia aiheesta.

Kaikki yllä mainitut ennakko-oletukseni osoittautuivat ainakin osittain vääriksi. Paneutuessani tutkimuksiin ja artikkeleihin suosituimmista lasten kuvakirjoista, sain pian huomata, että tyttöjen roolit ovat edelleenkin heikommassa asemassa verrattuna poikien rooleihin. Tytöt saavat yhä väistyä keskeisestä roolistä ja heidän puheroolinsa ovat edelleen vähäisemmät kuin pojilla.

Kun pojat ovat kirjoissa monesti seikkailijoita, toimijoita ja aktiivisia hahmoja, jäävät tytöt usein passiiviseen rooliin, ja heidät kuvataan ainoastaan poikien tukijoina tai ihailijoina. Myös suurin osa tutkimuskirjallisuudesta on harmillisen vanhaa, ja uudemmat aiheeseen liittyvät tekstit ovat lähinnä lyhyitä artikkeleita tai esimerkkilistoja. Vaikka tutkimusaineisto on kiven alla, myötäilivät jokaikinen aiheesta kirjoitettu artikkeli ja tutkimus kuitenkin sitä, että vanhentuneet sukupuoliroolit ovat edelleenkin arkipäivää kuvakirjoissa.

Vaikka tutkimuksissa keskityttiin enemmän juuri tyttöjen asemaan, eikä niinkään ulkonäköön ja kuvittajien tapaan kuvittaa tyttöjä, sain kuitenkin itse listoissa mainittuja kirjoja tutkittuani huomata, että tytön kuvaaminen on suurimmaksi osaksi edelleenkin hyvin perinteistä. Tyttöihin liitetään yhä voimakkaasti vaaleanpunainen väri, ja esimerkiksi eläinhahmoja pyritään muokkaamaan ”tyttömäisiksi” lisäämällä pitkät ripset tai tyttöihin liitettyjä koristeita, kuten rusetteja tai kruunuja. Tytöt on yleisimmin kuvattu pienikokoisina, ja eläinhahmoina he ovatkin yleensä heikompia, saalistettavia eläimiä, kun taas pojat ovat yleensä petoeläimiä. Yleisimmin tyttöhahmot ovat myös valkoisia, ja heillä ei ole minkäänlaisia kehitystai muita vammoja. (*Ferguson, 2018.*)

Jos katsoo suosituimpien kirjojen listojen ohi, löytyy myös paljon sellaisia kirjoja, joissa tyttöjen roolit ovat edistyksellisiä ja 2020-luvun yleiseen aatemaailmaan sopivia. Jostain syystä nämä kirjat eivät kuitenkaan päädy luetuimpien tai myydyimpien lasten kuvakirjojen listoille. Tämä ei kuitenkaan johdu siitä, että listoille yltäisi suurimmaksi osaksi vanhoja klassikoita, joita vanhemmat valitsevat omien muistojensa takia lapsilleen luettavaksi. Listoille on yltänyt useita kirjoja, jotka on julkaistu samana vuonna kun tutkimus on tehty, eli esimerkiksi vuosina 2018 ja 2019, ja jotka sisältävät samoja ongelmia liittyen sukupuolten tasa-arvoon kirjoissa.

Suomessa myydyimpien ja luetuimpien lasten kuvakirjojen listoille yltää useita kirjoja, jotka esittelevät monimuotoisia tyttörooleja. Joukossa on sekä uudempia kirjoja, että vanhempia klassikoita. Silti etenkin uudemmissa kirjoissa on havaittavissa hyvin perinteisiä tyttöroolien piirteitä, esimerkiksi ulkonäköön liittyen. Listoissa suomalaiset kirjat ovat useammin edistyksellisiä, kun taas ulkomaalaiset kirjat käsittelevät perinteisimpiä tyttörooleja. Toisaalta myös suomalaisissa kirjoissa poikarooleja on lukumäärältään enemmän kuin tyttörooleja.

5.2 Oman suorituksen arviointi

Tavoitteenani oli luoda kiinnostava tyttöhahmo, joka luonteeltaan ja ulkonäöltään sopisi 2020-luvulle ja paikkaisi tämänhetkisten lasten kuvakirjojen tyttöroolien puutteita. Onnistuin luomaan hahmon, joka on moniulotteinen ja erottuu tämänhetkisten kuvakirjojen hahmojen joukosta myös ulkonäöltään. Kirja on sellainen, jonka nostaisin itse mielenkiinnolla kirjahyllyltä luettavaksi, ja jonka esittelemästä tyttöroolista olisin positiivisesti yllättynyt.

Tuittu on visuaalisesti sellainen, mitä tavoittelin, eli ei liian stereotyyppisen tyttömäinen, vaikka hahmosta tunnistaakin, että hän on tyttö. Ilmeillä ja eleillä olen pystynyt tukemaan Tuitun luonnetta ja asennetta hyvin. Hahmon luomisprosessi oli melko suoraviivainen. Huomasin kuitenkin, että tutkiessani lisää tyttöjen rooleja lastenkuvakirjoissa, rupesin kyseenalaistamaan sitä, onko omakaan versionni tyttöhahmosta hyvä esimerkki. Päätin kuitenkin luottaa omaan alkuperäiseen näkemykseeni.

Kuvitukset ja tarina tukevat myös tavoitteitani. Kuvakirja vaatii vielä viimeistelyä, mutta pääpiirteittäin se on onnistunut kokonaisuus ja olen päässyt tavoitteisiin, jotka asetin itselleni alussa. Kuvituksissa halusin tuoda esiin luontoa, ja

Tuittu-hahmon erilaisia puolia, muunmuassa hänen kekseliäisyyttään ja toimeliaisuuttaan. Kuvitukset tukevat hyvin tarinaa ja sen kulkua.

Kokonaisuudessaan lastenkirjan valmistusprosessi oli mutkikas matka. Alkuperäisiä suunnitelmia juonesta ja kirjan tyylistä piti muuttaa useaan otteeseen, ja etenkin tarinan yksinkertaistaminen lyhyeen kirjaan sopivaksi, osoittautui haastavaksi. Prosessi oli kuitenkin erittäin antoisa ja opettavainen, ja tiedänkin nyt, mitä teen toisin, kun lähden suunnittelemaan seuraavaa lastenkirjaa. Seuraavaksi tavoitteenani on viimeistellä kirjan kuvitukset ja taitto ja lähettää kirja kustantamoille. Vaikka kirjaa ei ole tehty sillä ajatuksella, että se julkaistaisiin, pidän hakuprosessia kuitenkin mahdollisuutena oppia lastenkirjan teosta lisää.

5.3 Produktio tutkimuksen tukena

Alkuperäinen ajatukseni kandidaatin tutkinnon suhteen oli se, että haluan tutkimuksen tueksi tehdä lasten kuvakirjan. En tiennyt vielä aihetta, jota lähtisin tutkimaan, mutta kuvakirja ja sen aihe — kevyesti omaan lapsuuteen pohjautuva tarina metsän tytöstä — oli selvillä. Alunperin tutkimuskysymykseni siis oikeastaan pohjautui lastenkirjaani. Rupesin miettimään omaa käsitystäni tytön roolista lastenkirjassa, koska huomasin, että monien lastenkirjojen

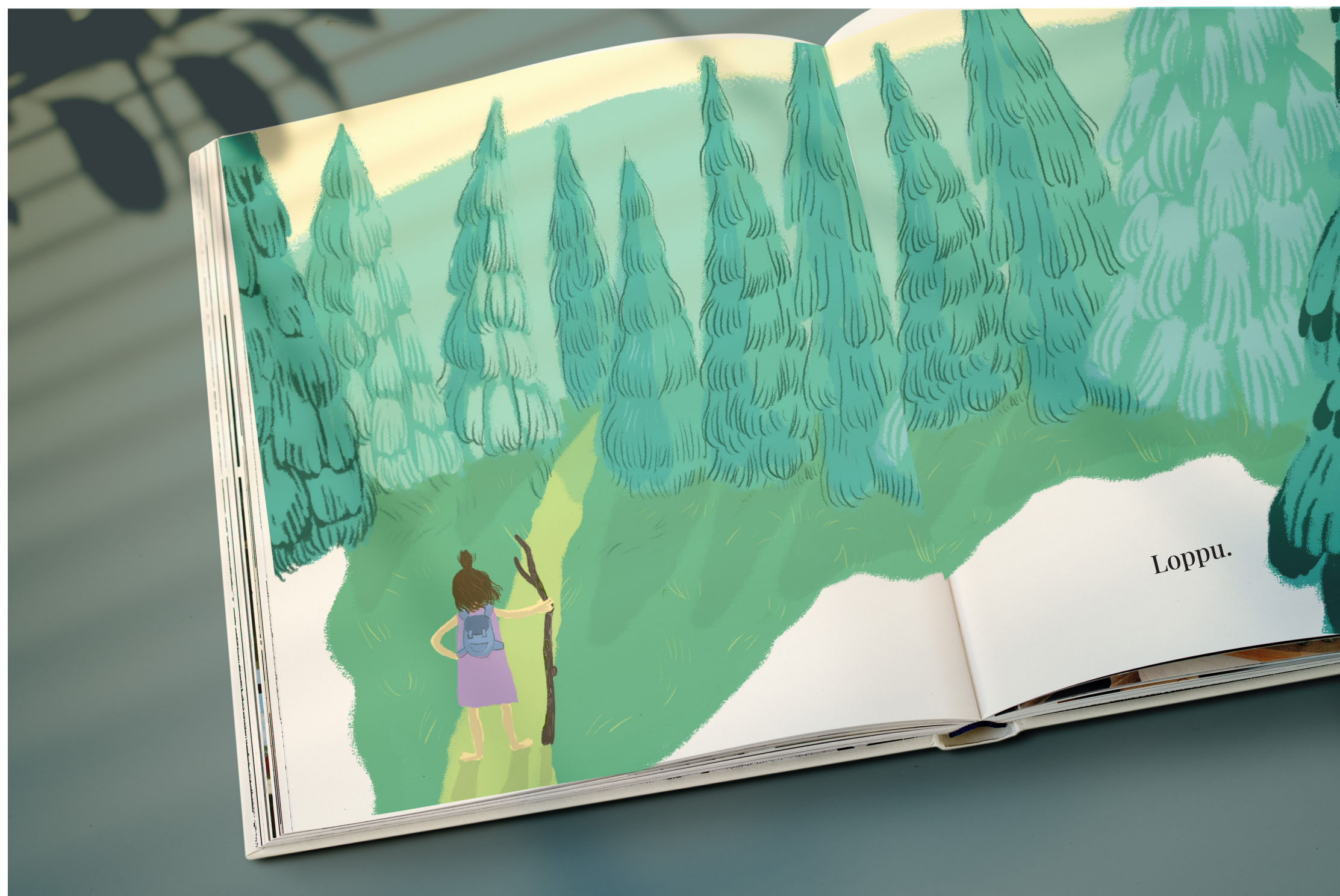
tyttöroolit, tai niiden puuttuminen, häiritsi minua. Minulla oli itselläni hyvin vahva käsitys siitä, millaisen hahmon ja mahdollisen esikuvan haluaisin esitellä lapsille. Niinpä minua kiinnosti nähdä, millaisia erilaisia hahmoja Suomessa ja maailmalla oikeastaan löytyykään.

Lähdin tutkimaan aihetta omista lähtökohdistani, eli jo lastenkirjaa aloittaneena. Silti tutkiessani aihetta koin tarvetta muuttaa tiettyjä asioita hahmossa ja tarinassa sekä lastenkirjan visuaalisessa ilmeessä. Tutkimukseni tuki näin ollen lastenkirjaa, ja toisinpäin. Halusin esimerkiksi korostaa Tuittu-hahmon kilttiä ja empaattista puolta. Etenkin suomalaisesta lastenkirjallisuudesta löytyi jo paljon tyttöhahmoja, jotka ovat voimakkaita ja temperamenttisia.

Vaikka tällaisia hahmoja kaivataan stereotyyppisen kiltin tyttöroolin rinnalle, on hahmon moniulotteisuus myös tärkeää. Tyttöjä ei ole jaoteltu kiltteihin tyttöihin ja uhmakkaisiin tyttöihin, vaan jokaisessa elää molemmat puolet. Vaikka Tuittu on itsenäinen ja voimakastahtoinen lapsi, halusin tuoda esiin myös sen, ettei kiltteys, empaattisuus ja rauhallisuus tee tytöstä yhtään sen epäkiinnostavampaa.

Lastenkirjan teko toimi tärkeänä tukena omalle tutkimukselleni. Se vaikutti omiin ajatuksiini, millainen lastenkirjan tulisi mielestäni olla ja ennen muuta, millainen hyvän tyttöroolin mielestäni tulisi olla. Toisaalta oma lastenkirjani vaikutti siihen, mitä ja miten ylipäänsä lähdin aihetta tutkimaan. Ilman produktiota oma tutkimukseni olisi jäänyt pintapuoliseksi, ja oivallukset ja ennakkokäsityksien kumoutumiset johtivat lopulta hedelmälliseen prosessiin ja oivaltavan kandidaatin tutkinnon kirjoittamiseen.

Haluaisin jatkossa tutkia aihetta laajemmin kuin pelkästään tytön näkökulmasta, ottaen mukaan myös pojat ja muunsukupuoliset. Olisi mielenkiintoista tutkia aihetta laajemmin myös ajallisesti, ja katsoa, miten lastenkirjallisuuden sukupuoliroolit ovat näkyneet ja muuttuneet esimerkiksi 1900-luvun alusta tähän päivään. Tutkimukseen voisi liittää myös lastenkirjojen lisäksi muunlaisen median, esimerkiksi lastenohjelmat, lelut ja vaatteet.

TUTKIMUSKIRJALLISUUS:

Chambers, Nick; Dr Kashefpakdel, Elnaz T; Rehill, Jordan; Percy Christian: Drawing the future : Exploring the career aspirations of primary school children from around the world. Education and Employers, Iso-Britannia, 2018.

Dewitt, Amy L.; Cready, Cynthia M. & Seward, Rudy Ray: Parental Role Portrayals in Twentieth Century Children’s Picture Books: More Egalitarian or Ongoing Stereotyping?, sivu 69. Springer Science+Business Media, Yhdysvallat, 2013.

Dutro, Elizabeth: ”But That’s a Girls’ Book!” Exploring Gender Boundaries in Children’s Reading Practices, Vol. 55, No. 4, sivut 376-384. The Reading Teacher, Yhdysvallat, 2001.

Ehrlich, Hannah: Gender matters? Swedish picture books and gender ambiguity. Lee & Low Books, Yhdysvallat, 2014.

Ferguson, Donna: Highly concerning : picture books bias worsens as female characters stay silent. The Guardian, Iso-Britannia, 2019.

Ferguson, Donna: Must monsters always be male? Huge gender bias revealed in children’s books. The Guardian, Iso-Britannia, 2018.

Filipović, Katarina: Gender Representation in Children’s Books: Case of an Early Childhood Setting, 32:3, sivut 310-325. Journal of Research in Childhood Education, Irlanti, 2018.

Flood, Alison: Study finds huge gender imbalance in children’s literature. The Guardian, Iso-Britannia, 2011.

Flood, Alison: Campaign to end gender-specific children’s books gathers support (Let books be books-kampanja). The Guardian, Iso-Britannia, 2014.

Lamb, Sharon; Brown, Lyn Mikel: Packaging Girlhood: Rescuing Our Daughters from Marketers’ Schemes, luku 4 ja 5. St. Martin’s Publishing Group, Yhdysvallat, 2006.

McCabe, Janice; Fairchild, Emily; Grauerholz, Liz; Pescosolido, Bernice A.; Tope, Daniel: Gender in Twentieth-Century Children’s Books: Patterns of Disparity in Titles and Central Characters, sivut 197-226. SAGE, Yhdysvallat, 2011.

Narahara, May M.: Gender Stereotypes in Children’s Picture Books, esim. ”Checklist for sexism in children’s literature”. University of California, Yhdysvallat, 1998.

Skočajić, Milica M.; Radosavljević, Jovan G.; Okičić, Milica G.; Janković, Ivana O. & Žeželj, Iris L.: Boys Just Don’t! Gender Stereotyping and Sanctioning of Counter-Stereotypical Behavior in Preschoolers, sivu 82. Springer Science+Business Media, Yhdysvallat, 2019.

Thi Truong, Mai-Linh; Siebert, Jürgen; Spiekerman, Erik: Fontbook. FontShop International, Saksa, 2006.

VERKKOLÄHTEET (Kaikki Internet-osoitteet on tarkistettu < 3.4.2020 >):
Bookbeat: Suosituimmat lastenkirjat.
<<https://www.bookbeat.fi/kirjalista/suosituimmat-lastenkirjat-94802>>

Brugeilles, Carole; Cromer, Isabelle & Sylvie: Male and Female Characters in Illustrated Children’s Books or How children’s literature contributes to the constrution of gender. Persée, Ranska, verkkojulkaisu, 2002.

Chatfield, Georgina: How gender stereotypes in children’s books shape career choices. RSA, Iso-Britannia, verkkojulkaisu, 2019.

Dr Wilbraham, Susan & Caldwell, Elizabeth: Children’s books are adding to science’s gender problem. The Conversation, Australia, verkkojulkaisu, 2018.

Forsyth, Merissa: No more princesses. Girls need better role models. Herald Sun, Australia, verkkojulkaisu, 2018.

Hamilton, Mykol C.; Anderson, David; Broaddus, Michelle & Young, Kate: Gender Stereotyping and Under-representation of Female Characters in 200 Popular Children’s Picture Books: A Twenty-first Century Update, Sex Roles 55, sivut 757–765. Yhdysvallat, verkkojulkaisu, 2006.

Huhtaniemi, Emmi: Vaaleanpunaisen sukupuolittunut historia. Antroblogi, verkkojulkaisu, 2018.

Keski-Hakuni Kiira: Sukupuolisensitiivisen vauvakirjan suunnittelu. Aalto-yliopisto, Helsinki, verkkojulkaisu, 2019.

Kirjakauppaliitto: Mitä Suomi lukee? <<https://kirjakauppaliitto.fi/kirja-ala-suomessa/mita-suomi-lukee/>>

Mayo Clinic: Children and gender identity: Supporting your child. Mayo Clic, Yhdysvallat, verkkojulkaisu, 2017.

Suomalainen kirjakauppa: Top20 Lasten ja nuorten kirjat. <<https://www.suomalainen.com/collections/top20-lasten-ja-nuorten?page=2>>

Wikipedia: Sukupuoli. <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Sukupuoli>>
Wikipedia: Sukupuolirooli. <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Sukupuolirooli>>

Wikipedia: Stereotyyppi. <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Stereotyyppi>>

TUTKIMUSAINEISTO:

Barbot de Villeneuve, Gabrielle-Suzanne: La Belle et la Bête. 1740.

Cavallo, Francesca, Favilli, Elena: Good Night Stories for Rebel Girls. Timbuktu Labs, Italia, 2016.

Cerasi, Chris: Angry Birds 2 – Vihaisten lintujen tarina jatkuu. StorySide, Suomi, 2020.

Disney: Frozen 2 Satuklassikot. Tammi, Suomi, 2020.

Havukainen, Aino ja Toivonen, Sami: Tatu ja Patu, kauhea Hirviö-hirviö ja muita outoja juttuja. Otava, Suomi, 2019.

Herman, Hank: Super Hoops : In Your Face. 1996.

Hirvonen, Elina: Prinsessa Rämäpää ja vessasanat. Tammi, Suomi, 2019.

Kunnas, Mauri: Hurjan Hauska Unikirja. Otava, Suomi, 2019.

Jansson, Tove: Taikatalvi. WSOY, Suomi, 1957.

Lampela, Hannele: Prinsessa Pikkiriikin kesä. Otava, Suomi, 2019.

Lindgren, Astrid: Peppi Pitkätossu Etelämerellä. WSOY, Suomi, 1949.

Nickelodeon: Ryhmä Hau - 5 minuutin iltasadut. Otava, Suomi, 2019.

Porter, Connie: A Babysitters Club Little Sisters Book, Addy Learns a Lesson. 1993.

Tantei, Oshiri: Mestarietsivä Peppunen - Rouva Purppuran tapaus.

Nemo, Suomi, 2018.

Valtonen, Mato; Degerman, Pata; Juusela, Tommi; Tammisto, Timo:

Jääkarhu Patrick - Operaatio tassunjälki. Otava, Suomi, 2020.

KUVALÄHTEET:

Angry Birds 2 – Vihaisten lintujen tarina jatkuu

filmikelaarvostelee.blogspot.com, Angry Birds 2 – Vihaisten lintujen tarina jatkuu

Frozen 2 Satuklassikot

www.karkkainen.com, Frozen 2 Satuklassikot

Hurjan Hauska Unikirja

www.suomalainen.com, Hurjan Hauska Unikirja

Jääkarhu Patrick - Operaatio tassunjälki

otava.fi, Jääkarhu Patrick - Operaatio tassunjälki

Joulupukki ja noitarumpu

otava.fi, Joulupukki ja noitarumpu

Mestarietsivä Peppunen - Rouva Purppuran tapaus

www.suomalainen.com, Mestarietsivä Peppunen - Rouva Purppuran tapaus

Peppi Pitkätossu Etelämerellä

www.wsoy.fi, Peppi Pitkätossu Etelämerellä

Prinsessa Pikkiriikin kesä

otava.fi, Prinsessa Pikkiriikin kesä

Prinsessa Rämäpää ja vessasanat

www.tammi.fi, Prinsessa Rämäpää ja vessasanat

Ryhmä Hau - 5 minuutin iltasadut

www.karkkainen.com, Ryhmä Hau - 5 minuutin iltasadut

Taikatalvi

www.finnishdesignshop.fi, Taikatalvi

Tatu ja Patu, kauhea Hirviö-hirviö ja muita outoja juttuja

www.otava.fi, Tatu ja Patu, kauhea Hirviö-hirviö ja muita outoja juttuja

SITAATIT:

Elizabeth: What makes this a girls’ book?

All: There are girls on the cover!

There are girls on it.

Maya: And it’s pink.

Anthony: Boys don’t really babysit much.

Maya: I haven’t ever seen a boy babysit.

Anthony: I have.

Ray: I did.

Dutro, Elizabeth: ”But That’s a Girls’ Book!” Exploring Gender Boundaries in Children’s Reading Practices, Vol. 55, No. 4, sivut 376-384. The Reading Teacher, Yhdysvallat, 2001.